

יד מהרש"א
מסכת בבא בתרא
פרק בית כור
קב: – קז:

מפתח

דף קב:	3
רשב"ם ד"ה האומר	3
בא"ד והוא בריבוע	5
תד"ה המקדיש	6
דף קג:	8
תד"ה אין נמדדין	8
תד"ה אי הכי	10
דף קג:	12
תד"ה אם ה' סלע	12
דף קד:	14
רשב"ם ד"ה אלא מהא	14
רשב"ם ד"ה כגון דהוי זולא מעיקרא	18
תד"ה פחות כל שהוא ינכה	20
תד"ה אלא לאו	24
תוספות בא"ד ויש לומר דר' יצחק	29
דף קד:	32
רשב"ם ד"ה הכי גרסינן	32
רשב"ם ד"ה ואית דמפרשי	37
דף קה:	40
סוגיא דתפוס לשון אחרון	40
דף קו:	63
תד"ה ה"ג ולטעמיך ורשב"ם ד"ה הכי גרסינן	63
דף קו:	68
רשב"ם ד"ה ולשמואל	68
דף קז:	70
תד"ה ורב אסי מספקא לי'	70
דף קז:	76
תד"ה מסתיני'	76

דף קב:

רשב"ם ד"ה האומר

(1) רשב"ם

(א) שאלה

(i) כמה שיעור בית כור עפר

(ב) תשובה

(i) חצר המשכן ארכו מאה אמה ורחבו חמישים אמה

(1) נמצא דשטחו 5,000 אמות מרובעות

(ii) חכמים שיערו דשטח זה ראוי ה' לזרוע בו סאתיים

(1) השתא בכור איכא ל' סאין דהיינו ט"ו פעמים סאתיים

(א) ונמצא דבבית כור

(i) איכא ט"ו פעמים 5,000 אמות מרובעות

(ii) דהיינו 75,000 אמות מרובעות

(ג) רשב"ם מוסיף

(i) ולא מקום הראוי לזרוע כור תבואה קאמר

(ii) אלא לפי חשבון ששיערו חכמים

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי רק עכשיו קבענו מחצר המשכן

(1) אשר 5,000 אמות מרובעות מקום הראוי לזרוע סאתיים הן

(2) אשר בכך מוכרח אשר 75,000 אמות מרובעות ראוי לזרוע בהן כור תבואה

(ii) ולא זו בלבד אלא אף זו

(1) דבדוכתא אחריתא איתא בהדיא דבית כור משמעו מקום הראוי לזרוע בו כור תבואה

(iii) ואמאי קמפרש רשב"ם דבית כור לאו מקום הראוי לזרוע כור תבואה הוא

(ב) תירוץ

(i) הקדמה

(1) כור תבואה צומח בשטח דומה בכל שדה ושדה

(2) משא"כ שטח אשר בו זורעין כור תבואה שונה משדה אחת לשדה שני'

(ii) והכי קאמר רשב"ם

(1) אל תאמר

(א) דלא יתכן אשר בית כור משמעו מקום הראוי לזרוע כור תבואה

(i) דהרי אותו מקום שונה משדה אחת לשדה שנית

- (ב) ודהלכך מוכרח אשר בית כור משמעו שטח שבו גדל כור תבואה
(ג) אשר אותו מקום שווה בכל שדה ושדה
- (2) דלעולם אימא לך דבית כור משמעו מקום הראוי לזרוע כור תבואה
(3) משום
- (א) דלכל שדה ושדה
- (i) אין אנו משערין גודל בית כור
(ii) על פי חשבון כמות קרקע של אותה שדה אשר בה ראוי לזרוע בית כור תבואה
- (ב) אלא
- (i) משערין על פי חשבון אשר הגענו לו לפי מדידת חצר המשכן
(ii) כלומר דבכל שדה 75,000 אמות מרובעות נחשבין בית כור

בא"ד והוא בריבוע

(1) רשב"ם

(א) בית כור הנו 75,000 אמות מרובעות

(2) מהרש"ל

(א) ארכו של ריבוע אשר יש לו שטח זה הנו 274 אמות חסר $\frac{3}{4}$ טפח וחסר עוד משהו

(ב) ומאחר דבאמה איכא ו' טפחים

(ג) נמצא דארכו 273 אמות ועוד ה' טפחים ועוד רביע טפח חסר משהו

(3) מהרש"א

(א) ביותר דיוק ארכו 273 אמות וה' טפחים ואצבע קטנה

(ב) עיין קידושין ס:

(i) שם מבאר מהרש"א

(1) על סמך פיוט דכתיב בו "עד שהוא מכלה באצבע קטנה"

(2) אשר "אצבע קטנה" משמעו שיעור קטן ביותר

(4) והילך החשבון

(א) ארכו של אותו ריבוע הנה שווה לשורש ריבוע $\{\text{square root}\}$ של 75,000 אמות מרובעות

(ב) דהיינו 273.86128 אמות

(ג) מאחר דבאמה איכא ו' טפחים

(i) 86128. אמות שוות 5 טפחים ועוד 1677668. טפח

(ii) 1677668. טפח שווה בקרוב $\frac{1}{6}$ טפח

(ד) נמצא דהאי משהו

(i) אינו $\frac{1}{4}$ טפח חסר משהו כבדברי מהרש"ל

(ii) דאינו אלא "אצבע קטנה"

תד"ה המקדיש

(1) גמרא ערכין כד.

(א) המקדיש שדהו בשנת היובל עצמה

(i) רב אמר קדושה

(ii) שמואל אמר אינו קדושה

(ב) מחלקותן תלוי' בפסוק "אם משנת יובל יקדיש שדהו"

(i) רב ס"ל

(1) אשר ב"אם משנת היובל" נכללת שנת יובל עצמה

(2) הרי דאף במקדישה בשנת יובל עצמה קדושה

(ii) שמואל ס"ל

(1) דאכן

(א) אלו הוי כתיב "אם בשנת היובל"

(ב) אז ה' מוכח דקדושה אף כשהקדישה בשנת יובל עצמה

(2) ברם

(א) השתא דלא כתיב אלא "אם משנת היובל"

(i) אין משמעו אלא דקדושה אם מקדישה החל בשנה לאחר יובל עצמה

(ii) ואינה קדושה אם הקדישה בשנת יובל עצמה

(2) גמרא דידן

(א) המקדיש שדהו "בשנת היובל" קדושה

(3) רשב"ם

(א) קשיא

(i) תיקשי מגמרא דידן לשמואל

(ii) דס"ל דלא חלה קדושה בשנת יובל עצמה

(ב) תירוץ

(i) גורסין בגמרא דידן "שעת היובל" ולא "שנת היובל"

(4) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) אין צורך להגיה גרסתן

(i) דכל היכא דכתיב בגמרא בשנת היובל ולא כתיב בשנת היובל עצמה

(ii) משמעו בשנה המתחלת אחר שנת יובל עצמה

(ב) קשיא

(i) הרי כתיב בקרא "בשנת היובל תשובו" בלא הוספת "עצמה"

(1) ובוודאי משמעו שנת יובל עצמה

(ii) ועוד

(1) הרי קבענו דבערכין קא אמרי

(א) אשר אלו הוי כתיב "אם בשנת היובל יקדיש שדהו"

(ב) הוי משמעו שנת היובל עצמה אפילו לשמואל

(ג) תירוץ

(i) לשון תורה לחוד

(ii) כלומר

(1) בקרא יכול להיות

(א) דאף בלא הוספת "עצמה"

(ב) "בשנת היובל" משמעו שנת יובל עצמה

(2) משא"כ בלישנא דגמרא

(א) אין משמעו יובל עצמה אי לאו דכתיב "עצמה"

דף קג.

תד"ה אין נמדדין

(1) הקדמה

(א) המקדיש שדה שאינה ראויה לזריעה נפדית בשווי'

(2) משנה בערכין

(א) המקדיש שדה ראוי לזריעה

(i) אינה נפדית בשווי' אלא נפדית בחשבון הקצוב בפרשה

(ii) דהיינו לבית זרע חומר שעורים (דהיינו כור) חמשים שקלים כסף

(ב) היו שם נקעים עמוקים י' טפחים או סלעין גבוהין י' טפחים

(i) אין נמדדין עמה

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) אמאי אין נקעים נמדדין עמה

(ב) תרצן

(i) כיון דלא הוי בית כור לא הוקדשו

(ג) פירכא

(i) והתניא

(1) דהמקדיש אף פחות מבית כור

(א) הוקדשו

(ב) ונפדין בחשבון הקצוב בפרשה

(4) רשב"ם ותוספות כמבואר במהרש"א

(א) לכאורה ס"ל תרצן

(i) דמחמת דאין בהן בית כור

(ii) אין נקעים מוקדשים כל עיקר אגב קדושת שדה בה הם נמצאין

(iii) ודהלכך אינן צריכין לפדי' אפילו בשווי'

(ב) ונמצא דמקשין עלי' דתרצן מברייתא בתרי אנפין

(i) חדא דמוכח מברייתא זו דשדות מוקדשין אף כשהן פחותין מבית כור

(ii) ולא זו בלבד דמוקדשין אלא אף זו דנפדין בחשבון הקצוב בפרשה

(ג) קשיא

(i) הו"ל לתרצן להשיב דליכא למיפרכי' מברייתא זו

(1) דשאני ההיא ברייתא דמשתעי במי שהקדיש לההיא שדה קטנה בעצמה

(2) וקא מילף לן דמאחר דהוקדשה נפדית בחשבון הקצוב בפרשה

(ii) משא"כ במשנה בערכין

(1) דלא הקדיש לנקעים בפני עצמן

(א) דהרי לא הקדיש אלא לשדה בה נמצאים הנקעים

(2) ויכול להיות

(א) דמחמת קטנותן

(ב) לא סגי קדושת שדה להקדיש לנקעים פחותים מבית כור דנמצאים בשדה

(ג) והלכך בפשיטות לא צריכין לפדיי' כל עיקר

(ד) תירוץ

(i) מוכרח מהא דתרצן לא מיישב ככה

(ii) דאף תרצן הודה

(1) דהא דכתיב במשנה דנקעים אין נמדדין עמה

(2) משמעו

(א) דאע"ג דנקעי שדה מוקדשין אגב שדה

(ב) מ"מ אין נמדדין עמה

(i) במובן

1. דאין נפדין עם השדה בחשבון הקצוב בפרשה

2. אלא בשווייהון

(iii) ולא הקשו עליו מברייתא זו

(1) אלא לגבי הא דכתיב בה

(א) דשדות קטנים פחותים מבית כור אשר הוקדשו באיזה אופן שיהי'

(i) אף הן נפדין בחשבון הקצוב בפרשה

(ii) ולא בשווייהון כבשיטת תרצן

תד"ה אי הכי

(1) הקדמה א'

(א) נקעים וסלעים הנמצאים בשדה

(i) מסתבר קצת דאין נמדדין עם השדה לצורך פדיון

(1) כל היכא

(א) דאותן נקעים עמוקים לכל הפחות י' טפחים

(ב) ואותן סלעים גבוהים לכל הפחות י' טפחים

(ii) ומסתבר ביותר

(1) דנקעים אין נמדדין עם השדה לצורך פדיון

(2) כל היכא דאינן ראויין לזריעה מחמת דמלאים מים

(2) הקדמה ב'

(א) סלעים בכל אופן אינן ראויין לזריעה

(3) משנה

(א) היכא דבשדה הראוי' לזריעה נמצאים נקעים עמוקים י' טפחים

(i) אינן נמדדין עם השדה

(ב) היכא דבשדה הראוי' לזריעה נמצאים סלעים גבוהים י' טפחים

(i) אינן נמדדין עם השדה

(4) גמרא

(א) הוה אמינא

(i) משנתנו משתעי בנקעים דאינן מלאים מים וראויין הן לזריעה

(ii) וקא מילף לן

(1) דמאחר דעמוקים י' טפחים

(2) אינן נמדדין עם השדה הגם דראויין לזריעה

(ב) מסקנא

(i) כדי שלא יהיו נמדדין עמה

(ii) איצטריך

(1) לא זו בלבד שיהיו עמוקין י' טפחים

(iii) אלא אף זו שיהיו מלאים מים ולא יהיו ראויין לזריעה

(ג) קשיא למסקנא

(i) אי הכי

(1) כלומר

(א) כל זמן דבהוה אמינא קס"ד דבמשנה משתעי בנקעים דאינן מלאים מים

- (i) נייחא הא דנמדדין עמה כשאינן עמוקים י' טפחים
(ב) ברם עכשיו במסקנא דאמרת דמשתעי בנקעים מלאים מים
(i) תיקשי הא דנמדדין עמה באינן עמוקין י' טפחים

(ד) תירוץ

- (i) הנהו נקעים דאינן עמוקים י' טפחים
(1) נגאני דארעא מיקרו
(2) ובטלי לגבי שדה
(ii) והנהו סלעים דאינן גבוהין י' טפחים
(1) שידרי דארעא מיקרו
(2) ובטלי לגבי שדה

(5) תוספות

(א) קשיא

- (i) אף בהוה אמינא
(1) בעוד דקס"ד דבמשנה בראוין לזריעה משתעי
(2) הוי להו להקשות
(א) דהרי מיהת סלעים מוכרח דאינן ראוין לזריעה
(ב) ותיקשי הא דנמדדין עמה כשאינן גבוהין י' טפחים

(ב) תירוץ

- (i) סלעים דאינן גבוהין י' טפחים שידרי דארעא מיקרו
(ii) הגם דאינו ראוין לזריעה

(ג) קשיא

- (i) אין לתרץ דבשלב קושיית "אי הכי" כבר אסיק אדעתיהו דסלעין שידרי דארעא מיקרו
(ii) דהרי בגמרא

- (1) לא קאמרי דסלעים שידרי דארעא מיקרו
(2) עד דמתרצי לקושיית "אי הכי"

דף קג:

תד"ה אם הי' סלע

- 1) הקדמה א'
 - א) טרשין משמעו סלעין דאינן גבוהין י' טפחים
 - 2) הקדמה ב'
 - א) מוכר שאמר בית כור עפר אני מוכר לך
 - ב) אז
 - i) פחות מבית ד' קבין של טרשין נמדדין עם השדה לחשבון בית כור
 - ii) ברם
 - (1) בית ד' קבין של טרשין אין נמדדין עם השדה
 - (2) במכונסין
 - א) כלומר
 - i) כשאותן בית ד' קבין
 - ii) אינן מפוזרין לכל הפחות בשטח של בית ה' קבין
- 3) ברייתא
 - א) אם הי' סלע יחידי אפילו כל שהוא אין נמדד עמה
- 4) רשב"ם
 - א) שיטת "רבותינו מפרשים"
 - i) ברייתא מוספת עוד שלב לדין בית ד' קבין של טרשין:
 - (1) בית ד' קבין של טרשין אין נמדדין עמה בשני אופנים
 - א) אופן א'
 - i) בדאיכא שני סלעים או יותר דביחד הן בית ד' קבין:
 1. אי גבוהין לכל הפחות ג' טפחין
 2. ומכונסין
 - ב) אופן ב'
 - i) בדאיכא סלע אחד בית ד' קבין:
 - ii) אף בדאינו גבוה ג' טפחים
 - ב) קושיית רשב"ם לשיטת רבותינו מפרשים
 - i) אמאי יהא שונה דינו דסלע יחידי מסלעין רבים מכונסים
- 5) תוספות
- א) שיטה דרבינו תם
- i) ירושלמי קא גריס "סלע יחידי דיש לו בית רובע"

(ii) וקמפרש רבינו תם

(1) דשונה דינו דסלע יחידי מדין סלעין רבים

(2) דסלע יחידי דיזש לו בית רובע אין נמדד עמה

(3) הגם דאין לו שטח של בית ד' קבין כדאיצטריך לסלעין רבים

(6) מהרש"א

(א) מוכח דר"ת לית לי' שיטת רשב"ם

(ב) דהרי

(i) לשיטת ר"ת אכן שונה דינו של סלע יחידי מסלעים רבים

(ii) בניגוד לשיטת רשב"ם דאין סברא לשנות דינם

דף קד.

רשב"ם ד" ה אלא מהא

(1) משנה א'

(א) רישא

(i) בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל

(1) אם פיחת או הותיר אפילו כל שהוא

(2) לא הגיעו

(ב) סיפא

(i) בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר

(1) הגיעו כל זמן דלא פיחת או הותיר יותר מרובע לסאה

(ג) לפיסקא זו לא איצטריך לברר בדיוק משמעותן של הגיעו ולא הגיעו

(2) משנה ב'

(א) שאלה

(i) מהו דינו כשמשמש בהני ב' לשונות ביחד

(ii) כגון שאמר

(1) מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר

(ב) תשובה

(i) בן ננס ס"ל

(1) דתפוס לשון אחרון

(2) וביטל לשון אחרון ללשון ראשון

(ii) ברם רבנן ס"ל דיחלוקן

(3) גמרא

(א) איבעיא להו

(i) בית כור סתמא מאי

(1) האם דינו כמדה בחבל

(א) דלא הגיעו אם פיחת או הותיר משהו

(2) או דינו כהן חסר הן יתר

(א) דהגיעו כל זמן דלא פיחת או הותיר יותר מרובע

(ב) תא שמע

(i) מרישא דמשנה א' משמע

(1) דדוקא במדה בחבל לא הגיעו אף בפיחת או הותיר משהו

(2) אבל בסתמא הגיעו כל זמן דלא פיחת או הותיר יותר מרובע

- (ii) מסיפא דמשנה א' משמע
- (1) דדוקא בהן חסר הן יתר הגיעו כל זמן דלא פיהת או הותיר יותר מרובע
- (2) אבל בסתמא לא הגיעו אף אלו לא פיהת או הותיר אלא משהו
- (iii) אלא מהא ליכא למשמע מינה
- (1) כלומר דלישנא או דרישא דמשנה א' או דסיפא דמשנה א' לאו דוקא היא
- (4) רשב"ם ותוספות
- (א) קשיא
- (i) אכן אמאי השתמשו במשנה בלשון לאו דוקא
- (ii) כלומר
- (1) אי סתמא דינו כמדה בחבל
- (א) אמאי ברישא לא הזכירו אלא מדה בחבל
- (2) ואי סתמא דינו כהן חסר הן יתר
- (א) אמאי בסיפא לא הזכירו אלא הן חסר הן יתר
- (ב) תירוץ
- (i) חלק א'
- (1) קבענו דמשנה ב' אתיא למילף דינו דמוכר שהשתמש בב' לישני סתרי אהדדי
- (2) הגע בעצמך ותמצא
- (א) דלישנא דסתמא אינו סותר ללישנא דהן חסר הן יתר או ללישנא דמדה בחבל
- (ב) דהרי מרגע דאמר הן חסר הן יתר או מדה בחבל כבר ליכא לישנא דסתמא
- (3) ונמצא
- (א) דכדי למילף דין סתירת לשונות
- (ב) איצטריך
- (i) למשנה ב' להשתמש בלישני דמדה בחבל והן חסר הן יתר
- (ii) דאכן הני לישני סתרי אהדדי
- (ii) חלק ב'
- (1) מאחר דמילף לן בן ננס במשנה ב' דלשון אחרון מבטל לשון ראשון
- (א) בין היכא דאמר מדה בחבל ללשון ראשון
- (ב) בין היכא דאמר הן חסר הן יתר ללשון ראשון
- (2) איצטריך משנה א' למילף
- (א) דבדליכא לשון אחרון דמבטל להני לישנא דמדה בחבל או הן חסר הן יתר
- (ב) אז אזלינן בתר הני ב' לישני
- (3) והיינו טעמא
- (א) דמשנה א' איצטריכא למייתי להו להני ב' לישני

(ב) ולא מזכירה דין דסתמא

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מאחר דמסקינן ממשנה ב'

(1) אשר לשון אחרון בין של מדה בחבל בין של הן חסר הן יתר

(א) אזלינן בתרייהו אף בניגוד ללשון ראשון

(ii) כבר ידענא אשר

(1) היכא דלא משתמש אלא בחד מהני לישני שלא בניגוד ללשון ראשון

(2) מכ"ש דאזלינן בתרייהו

(iii) ותיקשי

(1) אמאי איצטריך למשנה א' למילף

(2) דאזלינן בתרייהו

(3) היכא דליכא לשון ראשון דעומדת בניגוד להון

(ב) תירוץ א'

(i) הני משניות בדרך לא זו אף זו אזלי

(ii) משנה א' קא מילף דאזלינן בתר הני לישני בדליכא לשון ראשון דסותר אותן

(iii) משנה ב' קא מילף

(1) דלא זו בלבד

(א) דאזלינן בתר הני לישני בדליכא לשון ראשון דסותר אותן

(2) אלא אף זו

(א) דאזלינן בתר הני לישני

(i) אם לשון אחרון הן

(ii) אף בניגוד ללשון ראשון דסותר אותן

(iv) וכדי ללכת בדרך זו איצטריך

(1) אשר במשנה א' אין להשתמש אלא בלשונות

(א) אשר במשנה ב' נוכל למימר דסתרי אהדדי

(2) והיינו טעמא דלא הוזכר לישנא דסתמא במשנה א'

(ג) תירוץ ב'

(i) אין הכי נמי דלכּן ננס

(1) מאחר דילפינן ממשנה ב'

(א) אשר

(i) מדה בחבל והן חסר הן יתר בלשון אחרון

(ii) אזלינן בתרייהו בניגוד ללשון ראשון

(ב) כבר ידענא

(i) דאזלינן בתר מדה בחבל והן חסר הן יתר

(ii) בדאין עומדין בניגוד ללשון ראשון

(ii) אבל

(1) לרבנן ליכא למילף ממשנה ב' אשר אזלינן בתר הני לישני

(א) דהרי במשנה ב' סבירא להו לרבנן

(i) דיחלוקו בעומדים נגד לשון ראשון דסותרתן

(ii) ולא אזלינן בתר הני לישני אלא לחצי

(2) ומובן דלדידהו איצטריך במשנה א' למילף

(א) דהני לישנא

(i) אזלינן מיהת בתרייהו

(ii) היכא דליכא לשון ראשון דסותרתן

(iii) ומחמת דמשנה ב' לא מדובר אלא בהני לישני דסתרי אהדדי

(1) מובן הא דבמשנה א' נמי

(א) מדובר בהני לישני גרידי

(ב) ולא בלישנא דסתמא

רשב"ם ד"ה כגון דהוי זולא מעיקרא

(1) משנה

(א) בית כור עפר אני מוכר לך

(i) ואמר מדה בחובל והותיר משהו

(ii) או אמר הן חסר הן יתר והותיר יותר מרובע לסאה

(ב) אז

(i) כל זמן דסך הכל של המותר פחות מט' קבין

(ii) עושין חשבון ומיפין כחו של מוכר

(iii) כלומר

(1) צריך הלוקח ליתן כרצון המוכר

(א) שאם רצה מוכר יחזיר לו לוקח מעות בעד המותר

(ב) או אם רצה מוכר יחזיר לו לוקח קרקע המותר בעין

(2) ברייתא א'

(א) כופין את המוכר למכור ולקבל מעות בעד המותר

(ב) ולכאורה משמעו דלא מצי מוכר למיטען שיחזיר לו לוקח קרקע

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) תיקשי מברייתא א' אמשנה דידן דס"ל דמיפין כחו של מוכר

(ב) תירוץ

(i) ברייתא א' לא קא מילף דאיצטריך מוכר לקבולי מעות

(ii) אלא

(1) בדזול קרקע עכשיו קא מיירי

(2) וקמ"ל

(א) דכשרוצה מוכר שיחזיר לו לוקח מעות בעד המותר

(ב) אין לוקח מחזיר לו אלא כשער הזול של עכשיו

(4) ברייתא ב'

(א) כשרוצה מוכר שיחזיר לו לוקח מעות בעד המותר

(ב) אינו מחזיר לו אלא כשער דמעיקרא

(5) גמרא

(א) קשיא

(i) הרי סתרי הני ברייתות אהדדי

(ii) דהרי

(1) לברייתא א' קבענו

(2) דבזול עכשיו אינו משלם לו אלא כשער של עכשיו

(ב) תירוץ

(i) בברייתא ב'

(1) מדובר בדהוה זולא מעיקרא ויקרא לה השתא

(2) ואז

(א) כשרוצה מוכר שיחזיר לו לוקח מעות בעד המותר

(ב) אין לוקח מחזיר לו אלא כשער הזול דמעיקרא

(6) מהרש"א

(א) בברייתא א' לא כתיב בהדיא דמדובר בזול עכשיו

(i) והיו יכולין לתרץ

(1) דברייתא א' לא סותרת למשנה

(2) מחמת

(א) דכוותי' דברייתא ב'

(ב) מדובר בברייתא א' בדזול מעיקרא ויקרא לה השתא

(ג) וקמ"ל בדומה לברייתא ב' דאין לוקח מחזיר לו אלא כשער הזול דמעיקרא

תד"ה פחות כל שהוא ינכה

- 1 משנה (1)
 - א) בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל
 - ב) אם פיחת כל שהוא
 - i) הגם דמנכה לוקח מדמי המכירה
 - ii) מיהת מקחו קיים
 - 2 גמרא דף צ.
 - א) רבא
 - i) כל דבר שבמדה אפילו פחות מכדי אונאה חוזר
 - 3 תד"ה פחות כל שהוא ינכה (הראשון)
 - א) קשיא
 - i) על סמך דין אונאה דרבא
 - ii) אמאי לא מצי לוקח לחזור במדה בחבל בדאיכא פחת משהו
 - ב) תירוץ ר"י
 - i) בדין אונאה דרבא
 - 1) מדובר כשהטעהו מוכר ללוקח
 - א) כשאמר לו מוכר שלא בקושטא
 - i) אשר מדד לשדה
 - ii) ונמצאת בית כור במכוון
 - 2) ועל אמירה זו של מוכר קא סמך לוקח ונתאנה
 - ii) משא"כ בנידון דידן
 - 1) מדובר בשדה מסויימת אשר יש לה אותו שיעור שיש לה
 - 2) וכשאמר מוכר מדה בחבל הכיר לוקח
 - א) דאכתי לא מדד מוכר לשדה ולא נודע למוכר שיעור שלה
 - 3) ולאח"כ מדדו אותה במדידה נכונה והוכרה הפחת
 - 4) ולא הי' לו ללוקח
 - א) למיסמך על דיבורו של מוכר
 - ב) ולחשוב
- i) אשר כיוון מוכר למימר
- ii) דשדה מסויימת זו תהא בית כור מכוון בלי פחת או יתר
- 5) והלכך לא מצי לוקח למיטען אשר נתאנה ע"י מוכר
- 4 תד"ה פחות כל שהוא ינכה (השני)

(א) קשיא

(i) אין הכי נמי דלא מצי לוקח למימר דנתאנה ע"י מוכר

(ii) ברם אכתי תיקשי

(1) אמאי לא מצי לוקח למיטען אדעתא דהכי לא זבני

(2) כלומר

(א) לא כיוונתי לקחת לשדה אי לאו שיש בה בית כור מדויק

(ב) ובזה נתרציתי עם המוכר

(ב) תירוץ

(i) משנתנו מדובר בגוון דמוכר ולוקח תרוייהו בשדה היו עומדים כשאמר מוכר מדה בחבל

(ii) ונוקטין אנן דלוקח הכיר

(1) אשר מוכר כיוון למכור לשדה זו באותה שיעור שיש לה

(2) ונתרצה לוקח לכך וכיוון לקנות לשדה כמות שהיא

(3) ובאמרו מדה בחבל

(א) לא כיוון לבטל המקח אם אין בשדה בית כור בדיוק

(ב) אלא כיוון דיעשו חשבון לניכוי אם אין בו בית כור בדיוק

(ג) ותוספות מוסיף

(i) דהאי תירוצא מתאימה ל"כדאפרש"

(ii) כלומר לתירוצא כעין זה שתוספות יפרש לקמן

(5) מהרש"ל

(א) ליכא למיגרס "כדאפרש" אלא "כדפרישית"

(ב) דבקושטא

(i) האי פרושי איפרש ע"י תוספות כבר בתירוץ ר"י לעיל

(ii) דכמו שפירש ר"י

(1) דטעמא דלא מצי לוקח למיטען דנתאנה ומצי לחזור מדינא דרבא

(א) מחמת דאכתי לא מדדו לשדה

(ב) והי' לו ללוקח לידע דלא כיוון מוכר למימר דשדה זו היא בדיוק בית כור

(2) כמו כן מובן נמי

(א) דלא מצי לוקח למיטען

(i) דלא נתרצה לקנות לשדה אי לאו שימסור לו מוכר בדיוק שדה בית כור

(ב) מחמת דבעת אמירת מדה בחבל עמדו בתוך השדה

(i) ונוקטין דכיוון לוקח לקנות לשדה זו כמות שהיא

(ii) ובלבד שיעשו חשבון לפחת או יתר

(6) מהרש"א

- (א) קשיא א'
 (i) בדברי ר"י דלעיל
 (1) לא דנו אלא בדין אונאה דרבא
 (2) ולא דנו בכוונת הלוקח לגבי אדעתא דהכי זבני
- (ב) קשיא ב'
 (i) בדברי ר"י דלעיל
 (1) לא כתיב בה דתרוייהו עמדו בשדה וכו'
 (2) דהרי
 (א) כדי לנמק הא דלא כיוון מוכר להונות ללוקח
 (ב) סגי למימר
 (i) דכשאמר מוכר מדה בחבל
 (ii) נודע הי' אף ללוקח דאכתי לא מדדו לשדה ולא הכירו בשיעור שלה
- (ג) קשיא ג'
 (i) לא הי' להן לתוספות לתרץ אותה קשיא ותירוץ פעמיים
 (ד) תירוץ
 (i) מוכרה דבתוספות דידן אין למיגרס "כדפרישית" אלא "כדאפרש"
 (7) ועכשיו נבאר ההיא גמרא ותוספות דלהלן אשר עליהן מסובב האי "כדאפרש"
 (8) המשך גמרא
 (א) בין בדאמר מוכר בית כור עפר סתמא
 (ב) בין בדאמר מוכר הן חסר הן יתר
 (ג) אז
 (i) בדליכא פחת או יתר יותר מרובע לסאה
 (ii) הגיעו
 (1) כלומר
 (א) המקח קיים
 (ב) ואין עושין שום חשבון או ניכוי
- (9) גמרא דף קג.
 (א) ר' יצחק ס"ל
 (i) דכשאמר בית כור עפר אני מוכר לך בסתמא
 (ii) טרשין אין נמדדין עמה היכא דאית בהו יותר מבית ד' קבין לכור
 (iii) והמקח בטל
 (10) תד"ה אלא לאו שמע מינה
 (א) הקדמה

(i) רובע לסאה שווה בשיעורו ל-7-1/2 קבין לכור

(ב) קשיא

(i) מאחר דקבענו דלר' יצחק לא הגיעו אף בטרשין היכא דאינון אלא משהו יותר מבית ד' קבין

(ii) הגם דאכתי לא חסר כלום מקרקע עצמה

(iii) היאך מצי אמרי בגמרא דידן דהגיעו

(1) בדחסר רובע לסאה דהיינו 7-1/2 קבין לכור

(ג) תירוץ רשב"א

(i) בההיא דר' יצחק

(1) מדובר כשלא עמדו בשדה בעת שאמר מוכר בית כור עפר אני מוכר לך

(2) הלכך מצי לוקח למיטען לאו אדעתא דהכי זבני

(3) והיינו טעמא דלא הגיעו

(א) בדאיכא טרשין יותר מבית ד' קבין

(ב) הגם דלא חסר כלום מקרקע עצמה

(ii) משא"כ בגמרא דידן

(1) מדובר

(א) כשעמדו בשדה בעת שאמר מוכר בית כור עפר אני מוכר לך

(ב) ונקטינן דלוקח הוה לי' להכיר

(i) דמוכר כיוון למכור לאותו שדה שהם עומדים בו

(ii) כל זמן דליכא פחת או יתר ביותר מרובע לסאה

(11) עכשיו

(א) הא דקאמרי תוספות לעיל "כדאפרש"

(ב) כיוונו להאי תירוצא דרשב"א

(ג) שים לב

(i) דמהרש"א באמרו "אבל הרשב"א כתב לקמן מכח קושיא א' דאינו וכו'"

(ii) כוונתו למימר "קושיא אחרת"

תד"ה אלא לאו

(1) הקדמה א'

(א) האומר בית כור עפר אני מוכר לך ופיחת

(ב) אז

(i) פחת דאינה יותר מרובע לסאה מיקרי בביאור זה "פחת קטן"

(ii) פחת יותר מרובע לסאה מיקרי "פחת גדול"

(ג) שים לב

(i) דבפיסקא זו לא איצטריך לברר בפרטיות משמעותן של הגיעו ולא הגיעו

(2) הקדמה ב'

(א) מסתבר יותר למימר הגיעו בפחת קטן

(ב) ומסתבר יותר למימר לא הגיעו בפחת גדול

(3) הקדמה ג'

(א) מסתבר יותר למימר הגיעו בפחת קטן

(i) לגבי מוכר שלא דיבר בסתמא אלא הוסיף "הן חסר הן יתר"

(ב) ומסתבר יותר למימר לא הגיעו בפחת גדול

(i) לגבי מוכר שדיבר בסתמא ולא הוסיף "הן חסר הן יתר"

(4) הקדמה ד'

(א) לו יצויר

(i) דלפחת קטן דינא דהגיעו בין בהן חסר הן יתר בין בסתמא

(ii) ודלפחת קטן גדול דינא דלא הגיעו בין בהן חסר הן יתר בין בסתמא

(ב) נמצא

(i) דדין דהגיעו חידוש יותר הוא לגבי סתם

(ii) ודין דלא הגיעו חידוש יותר הוא לגבי הן חסר הן יתר

(5) הקדמה ה' – מבוססת על מהרש"א

(א) ננקוט דדינא הוא

(i) דבפחת קטן הגיעו

(ii) ובפחת גדול לא הגיעו

(ב) שאלה

(i) איזו דינא איצטריך לן לפרש ביותר

(ג) תשובה

(i) בתחלת סוגיין נוקטין

(1) דיותר איצטריך למילף דינא דהגיעו בפחת קטן

(2) מלמילף לן דינא דלא הגיעו בפחת גדול

(6) הקדמה ו'

(א) והלכך

(i) אלו

(1) בפחת קטן הגיעו בין בסתמא בין בהן חסר הן יתר

(2) בפחת גדול לא הגיעו בין בסתמא בין בהן חסר הן יתר

(3) ואתי משנה או ברייתא למילף לן בין דינא דהגיעו בין דינא דלא הגיעו

(4) ברם רוצה להשמיענו הני דינין רק לגבי סתמא או לגבי הן חסר הן יתר ולא לגבי תרוייהו

(ii) מסתבר

(1) דעדיף לה להאי משנא או ברייתא להשמיענו הני דיני לגבי סתמא

(2) דהרי

(א) דין הגיעו איצטריך לן ביותר כמו שקבענו בהקדמה ה'

(ב) ולגבי הגיעו דינא דסתמא חידוש הוא ביותר כמו שקבענו בהקדמה ד'

(7) הקדמה ז'

(א) בגוונא דנקטינן בהקדמה ו'

(ב) אלו מ"מ קא מילף לן משנה או ברייתא להני דיני בהן חסר הן יתר ולא בסתמא

(ג) מסתברא

(i) דהא דלא אוקמה בדינא דסתמא

(1) הגם דהגיעו חידוש הוא ביותר לגבי סתמא

(ii) היינו משום דאכן בסתמא בפחת קטן לא הגיעו

(8) הקדמה ח'

(א) לו יצויר

(i) דהוברר לן דבסתמא דינו דהגיעו בפחת קטן

(ב) ואפ"ה

(i) איכא משנה

(ii) דאינה מלמדת דיני הגיעו ולא הגיעו אלא לגבי הן חסר הן יתר

(ג) אז

(i) מוכרח למימר אשר משנה זו סבירא לה שלא כסברא בהקדמה ה'

(ii) אלא

(1) דביותר איצטריך למילף דין לא הגיעו בפחת גדול

(2) מלמילף דינא דהגיעו בפחת קטן אשר בו סתמא יותר חידוש הוא

(iii) והלכך לא קמשתעי משנה זו אלא בהן חסר והן יתר

(iv) דהרי

- (1) בהקדמה ג' קבענו
(2) אשר הן חסר הן יתר חידוש הוא ביותר לגבי דינא דלא הגיעו
(9) הקדמה ט'

- (א) ננקוט אשר
(i) בין מוכר דאמר כבית כור עפר אני מוכר לך
(ii) ובין מוכר דהוסיף הן חסר הן יתר
(iii) דינא הוא
(1) דבפחת קטן הגיעו
(2) ובפחת גדול לא הגיעו
(ב) אז מסתבר

- (i) דדין הגיעו בפחת קטן
(1) חידוש הוא ביותר לגבי כבית כור
(ii) ודין דלא הגיעו בפחת גדול
(1) חידוש הוא ביותר לגבי הן חסר הן יתר

(10) משנה

- (א) בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר
(i) בפחת קטן הגיעו
(ii) בפחת גדול לא הגיעו

(11) גמרא

- (א) איבעיא
(i) בסתמא מאי דינו בפחת קטן
(ב) תשובה לפי הוה אמינא דגמרא
(i) מוכרח דבפחת קטן דינא דלא הגיעו
(ii) דהרי קבענו בהקדמה ו'
(1) דאלו בסתמא הגיעו
(2) הוי לה למשנה להשמיענו דין הגיעו בסתמא

- (א) דחידוש הוא ביותר
(3) ולא להשמיענו דין הגיעו בהן חסר הן יתר
(א) דאינו חידוש כל כך

(12) המשך גמרא

- (א) מביאין לברייתא
(i) דלכאורה משמע מינה
(1) אשר הגיעו בפחת קטן

(א) חידוש הוא ביותר

(ב) לגבי הן חסר הן יתר מלגבי כבית כור עפר

13) תד"ה פרושי קמפרש כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי קבענו בהקדמה ט'

(ii) אשר

(1) הגיעו לגבי כבית כור בפחת קטן

(2) חידוש גדול הוא ביותר מהגיעו לגבי הן חסר הן יתר בפחת קטן

(iii) ואמאי קאמרי בביריתא דדינא דהן חסר הן יתר חידוש הוא ביותר לגבי הגיעו

(ב) אולי נתרץ

(i) אשר ברייתא זו אתיא למילף דינא דלא הגיעו בפחת גדול

(ii) ולגבי לא הגיעו קבענו דהן חסר הן יתר חידוש הוא ביותר

(ג) לא יתכן לתרץ ככה

(i) דהרי

(1) אכתי קס"ד דבסתמא לא הגיעו בפחת קטן

(2) ומכח הקדמה ה' נמצא

(א) דעדיין ס"ל

(i) דביותר איצטריך לן למילף

1. דין הגיעו לפחת קטן

(ii) מלמילף דין לא הגיעו לפחת גדול

(ד) מהרש"א להלן יתרץ לקושיא זו

14) המשך גמרא

(א) רב אשי מברר דבסתמא דינא דהגיעו

15) מהרש"א

(א) מצד הקדמה ח'

(i) מוכרח מהא דרב אשי

(1) דדין לא הגיעו לפחת גדול איצטריך ביותר

(2) מדינא דהגיעו לפחת קטן

(ב) ובזה מתורץ קושיית תוספות לעיל

(i) על הא דבברייתא נוקטין

(ii) דהן חסר הן יתר חידוש הוא ביותר מדין כבית כור

(ג) דהרי

(i) מאחר דקבענו דדינא דלא הגיעו איצטריך ביותר

(ii) פשיטא

(1) דהא דקאמרי דהן חסר הן יתר חידוש הוא ביותר

(2) היינו

(א) לגבי דינא דלא הגיעו לפחת גדול

(ב) ולא לגבי דינא דהגיעו לפחת קטן

תוספות בא"ד ויש לומר דר' יצחק

(1) גמרא

(א) בין בדאמר מוכר בית כור עפר סתמא

(ב) בין בדאמר מוכר הן חסר הן יתר

(i) בדליכא פחת או יתר יותר מרובע לסאה דהיינו יותר מ-7.5 קבין לכור

(1) אז הגיעו במובן דהמקח קיים בלי חשבון וניכוי

(ii) בדאיכא פחת או יתר יותר מרובע לסאה

(1) אז לא הגיעו

(2) גמרא דף קג.

(א) ר' יצחק ס"ל

(i) דכשאמר בית כור עפר אני מוכר לך בסתמא

(ii) אין נמדדין עמה טרשין דאית בהו משהו יותר מבית ד' קבין לכור

(iii) ולא הגיעו

(3) תד"ה אלא לאו שמע מינה

(א) קשיא

(i) מאחר דקבענו דלר' יצחק לא הגיעו

(1) אף בטרשין היכא דאינן אלא משהו יותר מבית ד' קבין

(2) הגם דלא חסר כלום מבית כור קרקע עצמה

(ii) אמאי אמרי בגמרא דידן

(1) דהגיעו אף בדחסר 7-1/2 קבין לכור

(ב) תירוץ א' -- בד"ה פחות כל שהוא הבאנו תירוץ רשב"א לקשיא זו

(ג) תירוץ ב' -- כמבואר בין במהרש"ל בין במהרש"א

(i) אין הכי נמי דלא יתכן דטרשין גרעי מקרקע חסירה

(ii) ברם יכול להיות דשווין הן בדינא לקרקע חסירה

(iii) כלומר

(1) דר' יצחק ס"ל

(א) דלא זו בלבד דלא הגיעו אלו חסירה בקרקע יותר מ-7.5 קבין

(ב) אלא אף זו

(i) דלא הגיעו

1. היכא דקרקע החסירה

2. ושטח דהני טרשין דבסך הכל עולין ליותר מד' קבין

(ii) עולין ביחד ליותר מ-7.5 קבין

(2) הלכך

(א) מצד א'

(i) היכא

1. דחסרין בית ג' קבין קרקע

(ii) אז

1. בדאיכא בית ה' קבין טרשין

2. מצטרפין הטרשין לקרקע החסירה לסך הכל של בית ח' קבין

3. דהיינו יותר מרובע לסאה

4. ולא הגיעו

(ב) ומצד ב'

(i) היכא דאיכא חסרון ד-7.5 קבין בדיוק דהיינו פחות מרובע לסאה

(ii) אלו איכא טרשין דבית ד' קבין בדיוק

(iii) מצטרפין הני ד' קבין לדין של פחות מרובע

(iv) והגיעו

(ד) ברם מהרש"ל ומהרש"א מגיעין לביאור תוספות זו דרך גרסאות שונות בתופסות

(ה) גרסת ספרים ישנים מובאת במהרש"א

(i) ר' יצחק לא קאמר

(1) "אלא להצטרף [טרשין] לפחות מרובע לסאה"

(א) דהיינו בדרך "צד ב'" כדי שיגיעו

(2) ואין הכי נמי

(א) דמצטרפין נמי בדרך צד א'

(ב) כדי שלא יגיעו

(ו) גרסת מהרש"ל

(i) ר' יצחק לא קאמר

(1) "אלא להצטרף [טרשין] לפחות {מרובע לסאה לעשותו} יותר מרובע"

(א) דהיינו בדרך צד ב' שלא יגיעו

(2) ואין הכי נמי

(א) דמצטרפין נמי בדרך צד א'

(ב) כדי שיגיעו

(4) מהרש"א

(א) עוד הוה מצי תוספות לתרץ קושייתן ככה

(i) אין הכי נמי דטרשין לית להו דינא דקרקע חסירה

(ii) והלכך אף בטרשין של ח' קבין הגיעו

(ב) ברם ר' יצחק ס"ל

(i) דבנקודה אשר בה אף משהו נוסף של קרקע חסירה יהפוך הדין ללא הגיעו

(1) דהיינו היכא דחסרין 7.5 קבין קרקע בדיוק

(ii) אז לא הגיעו בדאיכא טרשין יותר מד' קבין

(ג) קשיא

(i) א"כ אמאי לא פירש ר' יצחק בהדיא

(1) דהא דקאמר דבטרשין ביותר מד' קבין לכור לא הגיעו

(2) היינו דוקא היכא דכבר חסירין 7.5 קבין מכור קרקע

(ד) תירוץ

(i) בנידון דר' יצחק מדובר בשדה גדולה יותר מכור

(1) אשר

(א) לאחר שחסר ממנה 7.5 קבין

(ב) עדיין נשאר בה כור שלימה

(2) ואותו בית כור שנשאר

(א) איצטריך מוכר למסרה ללוקח

(ב) בלי טרשין יותר מבית ד' קבין

דף קד:

רשב"ם ד"ה הכי גרסינן

(1) הקדמה א'

(א) רובע קב לסאה שווה ל-7.5 קבין לכור

(2) הקדמה ב'

(א) מוכר שמכר קרקע בשיעור מסוים ולאח"כ נמצא דהותר

(ב) אז

(i) במקרים מסויימים דינו "מחילה"

(ii) ובמקרים מסויימים דינו "הדר"

(ג) משמעותם של מחילה והדר אינן נחוצין לעניננו בפיסקא זו

(3) הקדמה ג'

(i) לגבי שדה

(1) אלו דינו "מחילה" או "הדר"

(2) תולה באלו האי מותר יש בו שיעור מחילה ושיעור שדה

(ii) לגבי גינה

(1) אלו דינו "מחילה" או "הדר"

(2) תולה באלו האי מותר יש בו שיעור מחילה ושיעור גינה

(ב) עיין בטבלא זו לשיעורי מחילה ולשיעורי שדה וגינה

שדה	גינה לת"ק דר' עקיבא	גינה לר' עקיבא	שיעור מחילה
עד יותר מרובע לסאה דהיינו עד יותר מ-7.5 קבין לכור – ולא עד בכלל	עד יותר מרובע לסאה דהיינו עד יותר מ-7.5 קבין לכור – ולא עד בכלל	עד יותר מחצי רובע לחצי סאה – ולא עד בכלל	שיעור שדה או גינה
ט' קבין	חצי קב	רובע הקב	

(4) הקדמה ג'

(א) שים לב

(i) אשר שיעור מחילה תלוי בחשבון המותר לפי כור או סאה

(ii) משא"כ שיעור שדה ושיעור גינה

(1) דתלויים בסך הכל של המותר לכל השדה והגינה

(2) ולא איכפת לן מספר כורין וסאין שבשדה או שבגינה

(5) הקדמה ד'

(א) לגבי שדה

(i) ס"ל רב הונא

(1) דהדר

- (א) כל היכא דסך הכל של המותר עולה לכל הפחות לשיעור שדה של ט' קבין
 (ב) אף בדאיכא שיעור מחילה
 (i) כלומר דליכא מותר ביותר מרובע לסאה
 (ii) ורב נחמן ס"ל
 (1) דדינו דלא הדר אי לאו
- (א) דסך הכל של המותר עולה לכל הפחות לשיעור שדה של ט' קבין
 (ב) וגם ליכא שיעור מחילה
 (i) כלומר
 1. דאיכא לכל הפחות מותר משהו ביותר מרובע לסאה
- (ב) לגבי גינה אליבא דת"ק דר' עקיבא
 (i) ס"ל רב הונא
 (1) דהדר
- (א) כל היכא דסך הכל של המותר עולה לכל הפחות לשיעור גינה של חצי קב
 (ב) אף בדאיכא שיעור מחילה
 (i) כלומר
 1. דליכא מותר ביותר מרובע לסאה
- (ii) ורב נחמן ס"ל
 (1) דלא הדר אי לאו
- (א) דסך הכל של המותר עולה לכל הפחות לשיעור גינה של חצי קב
 (ב) וגם ליכא שיעור מחילה
 (i) כלומר
 1. דאיכא לכל הפחות מותר משהו ביותר מרובע לסאה
- (ג) לגבי גינה אליבא דר' עקיבא
 (i) ס"ל רב הונא
 (1) דהדר
- (א) כל היכא דסך הכל של המותר עולה לכל הפחות לשיעור גינה של רובע קב
 (ב) אף בדאיכא שיעור מחילה
 (i) כלומר
 1. דליכא מותר משהו ביותר מחצי רובע לחצי סאה
- (ii) ורב נחמן ס"ל
 (1) דלא הדר אי לאו
- (א) דסך הכל של המותר עולה לכל הפחות לשיעור גינה של רובע קב
 (ב) וגם ליכא שיעור מחילה

(i) כלומר

1. דאיכא לכל הפחות מותר משהו ביותר מחצי רובע לחצי סאה

(6) גמרא

(א) קשיא

(i) חלק א'

(1) במשנה כתיב

(א) "אם שייר בשדה בית ט' קבין" דהיינו שיעור שדה

(ב) אז דינו דהדר

(ii) חלק ב'

(1) לכאורה דינו דהדר אף בשדה של כוריים

(2) אשר בשדה זו

(א) היכא דליכא כי אם מותר בסך הכל של ט' קבין לכוריים

(ב) מוכרח דליכא מותר ביותר משיעור מחילה דרובע לסאה דהיינו 7.5 קבין לכור

(3) השתא

(א) שיטה זו מתאימה לרב הונא

(ב) ואינה מתאימה לרב נחמן

(ב) תירוץ

(i) לא כדאמרת דאף בשדה כוריים משתעי

(ii) אלא דלא משתעי אלא בשדה של כור אחד

(iii) אשר בגוון זו

(1) בדאיכא שיעור שדה של ט' קבין מותר

(2) האי מותר עולה ביותר משיעור מחילה של רובע לסאה דהיינו 7.5 קבין לכור

(iv) ולכן

(1) מודי אף ר"נ דדינו דהדר

(ג) קשיא מת"ק לגבי גינה

(i) חלק א'

(1) במשנה כתיב לתנא קמא דגינה

(א) "אם שייר בגינה חצי קב" דהיינו שיעור גינה

(ב) אז דינו דהדר

(ii) חלק ב'

(1) לכאורה דינו דהדר אף בגינה של סאתיים

(2) אשר בגינה זו

(א) היכא דליכא כי אם סך הכל מותר של חצי קב לסאתיים

(ב) מוכרחה דליכא מותר ביותר משיעור מחילה דרובע לסאה

(3) השתא

(א) שיטה זו מתאימה לרב הונא

(ב) ואינה מתאימה לרב נחמן

(ד) תירוץ

(i) לא כדאמרת דאף בגינה של סאתיים משתעי

(ii) אלא דלא משתעי אלא בגינה של סאה אחד

(iii) אשר בגוון זו

(1) בדאיכא חצי קב מותר

(2) האי מותר עולה ביותר משיעור מחילה של רובע לסאה

(iv) ולכן מודי אף ר"נ דדינו דהדר

(ה) קשיא מר' עקיבא לגבי גינה כמבואר ברשב"ם

(i) חלק א'

(1) במשנה כתיב לר' עקיבא בגינה

(א) "אם שייר בגינה רובע הקב" דשיעור גינה הוא לשיטתי'

(ב) אז דינו דהדר

(ii) חלק ב'

(1) לכאורה דינו דהדר אף בגינה של סאה

(2) אשר בגינה זו

(א) היכא דליכא כי אם סך הכל מותר של רובע קב לסאה

(ב) מוכרחה דליכא מותר ביותר משיעור מחילה של חצי רובע לחצי סאה

(3) השתא

(א) שיטה זו מתאימה לרב הונא

(ב) ואינה מתאימה לרב נחמן

(7) מהרש"א

(א) קשיא

(i) במקום להקשות מר' עקיבא דגינה

(1) "דמוכרחה דליכא מותר ביותר משיעור מחילה דחצי רובע לחצי סאה"

(ii) אמאי לא הקשו בפשיטות

(1) "דמוכרחה דליכא מותר ביותר משיעור מחילה דרובע לסאה"

(ב) תירוץ

(i) לר' עקיבא שונה דין שדה מדין גינה

(1) דלשדה

- (א) שיעור מחילה
- (i) דהיינו 7.5 קבין לכור
- (ב) אינו דומה לשיעור שדה דט' קבין
- (ג) והלכך מובן דינ' דר' נחמן
- (ד) דאין שיעור מחילה של 7.5 קבין בכור אחד מצטרף עם שיעור מחילה של 7.5 קבין בכור שני
- (ה) כדי להיעשות שיעור שדה של ט' קבין ויותר
- (i) אי לאו דהותיר לכל כור משהו יותר מ-7.5 קבין
- (ii) משום דהאי יתירות משהו איצטריך
- (iii) כדי
1. שלא יהו מיקרין עוד שיעור מחילה של 7.5 קבין לכור
2. ויוכלו לאיצטרופי לשיעור שדה דט' קבין
- (ii) משא"כ לגינה אליבא דר' עקיבא
- (1) אשר שיעור רובע לסאה בין שהוא שיעור מחילה בין שהוא שיעור גינה
- (א) ולהכי יכול להיות
- (ב) אשר בגוון זה ס"ל רב נחמן
- (i) דלא איצטריך ליתירות משהו
- (ii) כדי לינתק האי מותר משיעור מחילה ולהיעשות שיעור גינה
- (ג) ודר' נחמן קא מודי לרב הונא
- (i) דדינ' דהדר במכירת סאה היכא דהמותר עולה רובע סאה בדיוק
- (ד) ודליכא לאקשוויי כלום לרב נחמן
- (iii) הלכך מבאר רשב"ם
- (1) דרובע אינו שיעור מחילה
- (2) דהרי שיעור מחילה איקבע בחצי רובע לחצי סאה
- (3) אשר שיעור זה אינו רובע דשיעור גינה
- (iv) והלכך
- (1) לרב נחמן
- (2) כמו דס"ל לגבי שדה
- (א) דאיצטריך יתירות משהו לינתק משיעור מחילה ולאיצטרופי לשיעור שדה
- (3) כמו כן דינ' דגינה
- (v) והלכך
- (1) שפיר מקשין לרב נחמן
- (2) מהא דר' עקיבא ס"ל דהדר אף בדליכא האי יתירות משהו

רשב"ם ד"ה ואית דמפרשי

(1) הקדמה א' – רישא דמשנה

(א) האומר בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל

(ב) ולאח"כ נמצא יתר אפי' משהו

(i) אז

(1) אם סך הכל של המותר עולה פחות מט' קבין

(א) עושין חשבון

(ב) כלומר

(ג) רצה מוכר

(i) יחזיר לו לוקח קרקע המותר

(ד) רצה מוכר

(i) יחזיר לו לוקח מעות בעד המותר

1. דמצי מוכר למיטען

2. דקרקע קטנה של מותר לאו שדה חשובה היא

(2) הקדמה ב' – סיפא דמשנה

(א) האומר בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר

(ב) אז

(i) כל זמן דלא נמצא בה יתר יותר מרובע לסאה

(1) אין ללוקח לשלם כלום

(ii) אבל אם נמצא בה יתר ביותר מרובע לסאה

(iii) אז

(1) אם סך הכל של המותר עולה פחות מט' קבין

(א) עושין חשבון

(ב) כלומר

(i) רצה מוכר

1. יחזיר לו לוקח קרקע המותר

(ii) רצה מוכר

1. יחזיר לו לוקח מעות בעד המותר

(3) ברייתא

(א) אם ה' סמוך לשדהו אפילו כל שהוא מחזיר לוקח קרקע

(4) שיטת רשב"ם בברייתא

(א) ההיא ברייתא אסיפא דמשנה קאי בדאמר מוכר הן חסר הן יתר

- (ב) והגם
- (i) דבין היכא דהמותר סמוך לשדהו של מוכר ובין היכא דאינו סמוך לשדהו
- (ii) מחיל מוכר כל זמן דליכא מותר יותר מרובע לסאה
- (ג) מ"מ
- (i) היכא
- (1) דאיכא מותר יותר מרובע לסאה וסך הכל של המותר אינו מגיע לתשעה קבין
- (2) דבאופן זה עושין חשבון
- (ii) שונה דיניהן
- (1) דאע"ג דהיכא דהמותר אינו סמוך לשדהו של מוכר
- (א) רצה מוכר יחזיר לוקח קרקע
- (ב) רצה מוכר יחזיר לוקח מעות
- (2) היכא דהמותר סמוך לשדהו שאני
- (א) דלא מצי מוכר למיטען דרוצה מעות מטעם אי חשיבות של המותר
- (ב) דנוקטין דחשוב הוא לו מחמת דסמוך לשדהו
- (5) שיטת אית דמפרשי בברייתא
- (א) ההיא ברייתא במותר כל שהוא משתעי
- (6) ביאור רשב"ם לשיטת אית מפרשי
- (א) ברייתא אסיפא דמשנה קאי בדאמר מוכר הן חסר הן יתר
- (ב) וקמ"ל
- (i) דהגם
- (1) דהיכא דאין המותר סמוך לשדהו של מוכר
- (א) מחיל מוכר כל זמן דליכא מותר יותר מרובע
- (ii) שאני דיני' היכא דהמותר סמוך לשדהו של מוכר
- (iii) דבנידון זה
- (1) דיני' כמדה בחבל
- (2) דלית בי' מחילה אף במותר של משהו
- (3) משום חשיבות דהאי מותר מחמת דסמוך לשדהו של מוכר
- (7) קושיית רשב"ם לשיטת יש מפרשים
- (א) מה הועיל ללוקח מלים "הן חסר הן יתר"
- (ב) דהרי אף אלו אמר מדה בחבל הוינא דן בה האי דינא דליכא מחילה
- (8) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אמאי לא פירש רשב"ם כזה לשיטת אית דמפרשי

(ii) ברייתא ארישא דמשנה קאי

(1) באמרו מדה בחבל והותיר משהו

(2) אשר בעלמא דינו דעושה חשבון ולית בי' מחילה

(iii) וקמ"ל

(1) דאע"ג דבעלמא כשעושין חשבון

(א) רצה מוכר יחזיר לוקח קרקע

(ב) רצה מוכר יחזיר לוקח מעות

(2) בקרקע סמוך לשדהו שאני

(א) דלא מצי מוכר למיטען דרוצה מעות מטעם אי חשיבות של המותר

(ב) דנוקטין דחשוב הוא לו מחמת דסמוך לשדהו

(ב) תירוץ

(i) רשב"ם נוקט דברייתא זו על סיפא קאי דמשתעי באמרו הן חסר הן יתר

(ii) משום

(1) דמייתי לה גמרא לההיא ברייתא

(2) לאחר פסקא "שאם שייר בשדה וכו"

(3) אשר לשון זו מובאת במשנה רק לאחר דינא דסיפא לגבי הן חסר הן יתר

דף קה.

סוגיא דתפוס לשון אחרון

חלק א' – הקדמה

(1) משנה בסוגיין

(א) מדה בחבל הן חסר הן יתר

(ב) אז

(i) בן ננס ס"ל דתפוס לשון אחרון

(ii) ודינו כאילו לא אמר מדה בחבל

(2) רב

(א) חולקין עליו חביריו על בן ננס

(ב) וסבירא להו

(i) דלא אמרינן תפוס לשון אחרון

(ii) אלא מספקא להו איזה לשון למיתפס

(3) שמואל

(א) "זו דברי בן ננס אבל חכמים אומרים הלך אחר פחות שבלשונות"

(ב) כלומר

(i) דמספקא להו איזה לשון למיתפס

(ii) ודנין לטובת המוחזק או התופס

(iii) כמו שנבאר להלן בסעיף (36)

(4) בגוון דאינו ברור דלשון אחרון סותר ללשון ראשון

(א) משום דיכול להיות דלשון אחרון קאתי לפרש שום תנאי אחר

(ב) אז

(i) אף למ"ד דס"ל

(1) דבאופן דאיכא סתירה וודאית בין לשון ראשון ללשון אחרון

(2) דינא כבן ננס דתפוס לשון אחרון

(ii) יכול להיות

(1) דבנידון זה

(א) מחמת דמספקא לן על כוונתו

(ב) הולכין אחר פחות שבלשונות אליבא דשמואל

(2) בדומה

(א) לדינו דשמואל בסעיף (3)

(ב) לאותן מאן דאמרי דלא סבירא להו כבן ננס כל עיקר

- (ג) ברשב"ם ותוספות ומהרש"א מיקרו גוון זה
 (i) "איכא למימר דפרושי קמפרש כדאמר לעיל"
 (5) משנה דמרחץ
- (א) מעשה באחד ששכר מרחץ לחבירו
 (i) בשנים עשר זהובים לשנה זהב אחד לחודש
 (ii) ודנו אי משלם שוכר זהב נוסף לחודש העיבור
 (ב) ובא מעשה לפני רשב"ג ור' יוסי ואמרו יחלוקו את החודש העיבור
 (6) פירוש שמואל למשנה דמרחץ
- (א) רשב"ג ור' יוסי דס"ל דיחלוקו
 (ב) הולכין אחר פחות שבלשונות
 (i) ובאותו עובדא בא משכיר לב"ד באמצע חודש
 (1) ולכן משכיר מוחזק חשיב ושוכר תפיס חשיב
 (2) והלכך דנו בו דיחלוקו
 (ii) ובקושטא
- (1) אלו הוי בא בתחלת חודש היינו דנין כולו למשכיר
 (א) מחמת דמשכיר הוי מוחזק ושוכר לא הוי תופס כל עיקר
 (2) ואלו הוי בא בסוף חודש היינו דנין דכולו לשוכר
 (א) מחמת דשוכר הוי מיחשיב כתופס
 (ג) להלן בסעיף (36) נבאר בפרטיות הני דיני דמוחזק ותפיסה
 (7) שים לב
- (א) דמטעם דמייתי רשב"ם בד"ה כולו למשכיר
 (ב) נקטינן
 (i) דשמואל גופי' ס"ל כרשב"ג ור' יוסי
 (ii) דבהאי דמרחץ הולכין אחר פחות שבלשונות
 (8) שים לב עוד
- (א) דלהלן החל בסעיף (13) נבאר
 (i) אלו רשב"ג ור' יוסי גופייהו
 (1) קמיפליגי על בן ננס
 (א) ואמרי דהולכין אחר פחות שבלשונות
 (ב) מכח מה שקבענו בסעיף (3)
 (ii) או דס"ל כבן ננס
 (1) ברם בגוון זה אמרי ד"איכא למימר פרושי קמפרש כדפרישית לעיל"
 (2) ודנין דהולכין אחר פחות שבלשונות

(3) מכח מה שקבענו בסעיף (4)

9) בגוון

- (א) דאינו ברור דלשון ראשון סותר ללשון אחרון
- (ב) משום דיכול להיות
- (i) דלשון אחרון מפרש
- (1) דמאי שאמר בלשון ראשון
- (2) לא כיוון למימר אלא למה שאמר בלשון אחרון
- ג) אז
- (i) אף למ"ד דס"ל דלא אמרינן תפוס לשון אחרון היכא דסותרת ללשון ראשון
- (ii) בנידון זה שאני
- (1) דמודי כולי עלמא דהולכין בו אחר לשון אחרון
- ד) ברשב"ם ותוספות מיקרו גוון זה "פרושי קמפרש כדפרישית בסוף"
- 10) ברם שים לב
- (א) דלהלן בסעיף (31) נייתי פלוגתא בין רש"י לרשב"ם ור"י
- (ב) באלו
- (i) שאני דיני' דמטבע
- (1) דאף בפרושי קמפרש כדפרישית לסוף
- (2) לא הולכין בי' אחר לשון אחרון
- (3) אלא הולכין אחר פחות שבלשונות
- חלק ב' – מימרות דרב ושמואל
- 11) מימרא א' דשמואל
- (i) כבר הבאנו למימרא זו לעיל בסעיף (6)
- (1) דקא מפרש שמואל
- (2) דלגבי מרחץ
- (א) ס"ל רשב"ג ור' יוסי דהולכין אחר פחות שבלשונות
- (ב) והא דקא אמרי יחלוקו
- (i) דיקא בבא באמצע חודש משתעי
- ג) אבל
- (i) בבא בתחלת החודש כולו למשכיר
- (ii) ובבא בסוף החודש כולו לשוכר
- ב) במימרא ב' קאמר שמואל
- (i) דהא דקאמר בן ננס דתפוס לשון אחרון
- (ii) זו דברי בן ננס

(iii) אבל חכמים אומרים הלך אחר פחות שבלשונות

(ג) במימרא ג'

(i) קאמרי רב ושמואל תרוייהו

(1) כור בשלשים אני מוכר לך

(א) יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה

(ii) כור בשלשים אני מוכר לך סאה בסלע

(1) ראשון ראשון קנה

(12) שאלה

(א) מי ס"ל שמואל כבן ננס דתפוס לשון אחרון

(13) תשובה

(א) לכאורה מוכרח דרשב"ג ור' יוסי לא ס"ל דתפוס לשון אחרון

(ב) דאל"ה

(i) לא הוה להו למימר הלך אחר פחות שבלשונות

(ii) אלא הוה להו למימר

(1) דכולו למשכיר

(2) מכוח לשון אחרון דזהב אחד לחודש

(ג) ומאחר דקבענו בסעיף (7) דשמואל ס"ל כרשב"ג ור' יוסי

(ד) הרי הוכחנו דאף שמואל גופי' לא ס"ל כבן ננס

(14) קשיא

(א) דלמא

(i) רשב"ג ור' יוסי ס"ל בעלמא דתפוס לשון אחרון

(ii) ודינא דמרחץ שאני

(1) משום דיכול להיות

(א) דבלשון שני שלו "זהב לחודש"

(ב) לא כיוון משכיר לסתור ללשון ראשון "י"ב זהובים לשנה"

(ג) אלא דכיוון לקבוע דשוכר ישלם לשכירות לסוף כל חודש

(2) אשר בכך איכא למימר

(א) פרושי קמפרש כדפרישית לעיל כמו שקבענו בסעיף (4)

(ב) והא דס"ל דהלך אחר פחות שבלשונות

(i) היינו מכוח מה שקבענו בסעיף (4)

(ii) ולא מכוח מה שקבענו בסעיף (3)

(15) תירוץ א' – רשב"ם ד"ה אלא לעולם

(א) נבאר להלן בסעיף (32) דנוקטין

- (i) דרב ס"ל דרשב"ג ור' יוסי הן הם חבריו דבן ננס דחולקין עליו
(ב) ומסתבר נמי כעין זה

- (i) דאותן "חכמים" דלשמואל פליגי על בן ננס
(ii) רשב"ג ור' יוסי דמרחץ הם

- (ג) הרי דס"ל שמואל דרשב"ג ור' יוסי לא ס"ל תפוס לשון אחרון
(ד) השתא

- (i) מאחר דכבר קבענו בסעיף (7) דשמואל כרשב"ג ור' יוסי ס"ל
(ii) הרי הוכחנו דשמואל אף הוא לא ס"ל כבן ננס

(16) תירוץ ב' – לפי רשב"ם בד"ה אלא לעולם ואף לפי תוספות ד"ה אלא לעולם

- (א) הבאנו לעיל מימרי' דשמואל אשר "זו דברי בן ננס אבל חכמים אומרים וכו'"
(ב) השתא

- (i) בגמרא שקלי וטרי

(1) אלו "זו" משמעו "זו ולא סבירא לי"

(א) כלומר דשמואל לא סבירא לי' כבן ננס

(2) או "זו" משמעו "זו וסבירא לי"

(א) כלומר דשמואל סבירא לי' כבן ננס

(ג) ברם

(i) למסקנא נקטינן אשר "זו" משמעו "זו ולא סבירא לי"

(ii) הרי דשמואל לא ס"ל תפוס לשון אחרון

(17) קשיא

(א) להלן בסעיף (32) נבאר

(i) אשר ר"י ס"ל

(1) דאינו מוכרח

(2) דר' יוסי ורשב"ג אותן "חכמים" הם דלשמואל לא ס"ל כבן ננס

(ב) ותיקשי לפי זה לר"י

(i) דלא מצינו להוכיח מכה תירוץ א' דרשב"ם

(ii) אשר שמואל שלא כבן ננס ס"ל

(18) תירוץ

(א) אין הכי נמי

(i) ור"י לא קא סמיך אלא על תירוץ ב' דרשב"ם

(ב) שים לב

(i) דאכן בתד"ה לעולם

(ii) לא מייתי אלא לתירוץ ב' דרשב"ם

19) קשיא

(א) בשלמא אי שמואל סבירא לי' תפוס לשון אחרון

(i) מסתבר

(1) דבכור בשלשים

(א) סאה בסלע

(2) דיני' דראשון ראשון קנה

(ב) ברם

(i) השתא דקבענו דשמואל לית לי' תפוס לשון אחרון

(ii) תיקשי מאי טעמא דראשון ראשון קנה

20) תירוץ

(א) לוקח קנה משום תפיסה שלו

(ב) כמו שנבאר בפרטיות בסעיף (36)

21) תד"ה פרושי קמפרש

(א) הי לך פירוש ר"י להא דאיצטריך להני ג' מימרות דשמואל דמייתנין להו לעיל

(i) חלק א'

(1) אלו לא קאמר שמואל אלא "ראשון ראשון קנה"

(א) הוה אמינא דהיינו טעמא דקנה משום דתפוס לשון אחרון

(2) להכי איצטריך למימר נמי

(א) זו דברי בן ננס אבל חכמים אומרים הלך אחר פחות שבלשונות

(ב) ומובן מזה דהא דלוקח קונה ראשון ראשון

(i) היינו

1. דייקא מחמת תפיסתו

2. ולא משום דתפוס לשון אחרון

(ii) חלק ב'

(1) שאלה

(א) אמאי איצטריך לן עוד

(i) מימרא דשמואל לגבי מרחץ

(ii) אשר בבא באמצע חודש עסקינן

(2) תשובה

(א) בתירוץ א' בסעיף (15) קבענו

(ב) דדייקא מהאי מימרא מוכיחין

(i) דשמואל דלא כבן ננס סבירא לי'

(ג) דהרי

(i) אלו לא קאמר שמואל אלא זו דברי בן ננס אבל חכמים אומרים וכו'

(ii) הוה אמינא דזו וסבירא לי'

(3) להלן בסעיף (22) נייתי למהרש"א

(א) דמעיר אשר תירוץ זו לא איתפרש בטיב לתירוץ ב' לעיל

(iii) חלק ג'

(1) שאלה

(א) השתא דקבענו דשמואל גופי' דלא כבן ננס סבירא לי'

(ב) לא איצטריך עוד לראשון ראשון קנה למילף

(i) דאינו קונה מטעם תפוס לשון ראשון

(ii) ודקונה מטעם תפיסתו

(ג) ותיקשי אמאי איצטריך להאי מימרא כל עיקר

(2) תשובה

(א) להשמיענו הא גופה

(ב) דקונה ראשון ראשון מחמת תפיסתו

(3) קשיא

(א) הרי ממימרי' דמרחץ כבר ידענא דתפיסת מועלת

(ב) דהרי קבענו דבבא בסוף חודש כולו לשוכר מחמת תפיסתו

(4) תירוץ

(א) להלן בסעיף (37) נברר

(i) דבהאי דמרחץ

1. בבא בסוף חודש

(ii) איסתייע תפיסתו דשוכר ע"י הודאת משכיר

(ב) הלכך איצטריך שמואל לאשמועינן

(i) דבכור בשלשים

(ii) שאני דיני'

1. דמטעם דנבאר נמי להלן בסעיף (41)

2. מועילה תפיסה שלו הגם דלא איסתייע בהודאת מוכר

(22) מהרש"א

(א) הקדמה

(i) קבענו לעיל בסעיף (18)

(1) דתוספות לית להו לתירוץ א' שם

(א) דאליבי' קא מסיק רשב"ם מההיא דמרחץ

(ב) דשמואל גופי' ס"ל דלא אמרינן תפוס לשון אחרון

- (2) ודבמקומו ס"ל תוספות כתירוץ ב' שם
- (א) דאין להוכיח שיטת שמואל גופי' אלא מצד "זו ולא ס"ל"
- (ב) ותיקשי לן ב' קושיות
- (i) קשיא א'
- (1) האיך קאמר ר"י בעל התוספות
- (א) דאיצטריך לן מימרא דמרחץ
- (ב) כדי למילף אשר "זו" משמעו "זו ולא סבירא לי"
- (ii) קשיא ב'
- (1) נשאר עוד בקושיא למאי איצטריך האי מימרא דמרחץ
- (ג) תירוץ
- (i) דלמא
- (1) אכן נימא דר"י ס"ל כתירוץ ב' דתוספות
- (2) אשר מ"זו דברי בן ננס" סגי לן למילף דשמואל גופי' לא ס"ל כבן ננס
- (3) משום דבמסקנת סוגיין נוקטין בפשטות אשר "זו"
- (א) אף בלא הוכחה חיצונית
- (ב) משמעו זו ולא סבירא לי'
- (ii) ודלמא עוד
- (1) ר"י לא כיוון למימר בדיוק
- (א) ד"בא באמצע חודש"
- (ב) אשמועינן דילפינן "זו ולא סבירא לי" מהאי משנה דמרחץ
- (2) דבקושטא לא כיוון ר"י אלא למימר
- (א) דאיצטריך מימרי' דשמואל לגבי מרחץ
- (ב) כדי לפרש בפשיטות למשנה דמרחץ דבבא באמצע חודש משתעי
- (ד) קשיא
- (i) לא יתכן האי תירוץא
- (1) מאחר דפירש ר"י בהדיא
- (2) דבלא הוכחה חיצונית יכול להיות דזו משמעו זו וסבירא לי'
- (ה) תירוץ
- (i) נימא דר"י ס"ל
- (1) דמראשון ראשון קנה ילפינן
- (א) לא זו בלבד דתפיסת לוקח מהני
- (ב) אלא אף זו
- (i) דשמואל גופי' לא ס"ל כבן ננס

(ii) ונמצא

(1) דהאי דראשון ראשון קנה היא היא ההוכחה חיצונית

(2) אשר "זו" משמעו "זו ולא סבירא לי"

(ו) קשיא

(i) לא יתכן אף תירוצא זו

(ii) דהרי ר"י בהדיא פירש

(1) דלא איצטריך האי דראשון ראשון קנה

(2) אלא למילף דלוקח קונה מחמת תפיסתו

(ז) תירוצ

(i) על פי גרסא אחרת בספרים ישנים מיתרצין הני קושיות

(ii) דאליבא דגרסא זו

(1) מעולם לא פירש ר"י דיכול להיות דזו משמעו זו וסבירא לי'

(2) ובמקומו לא קאמר ר"י אלא ככה:

(א) שיטת שמואל גופי' נודע לן כבשיטת תירוצ' ב' לעיל

(i) מהא דקאמר זו דברי חכמים

(ii) דמסקינן

1. דברור אשר זו ולא ס"ל קאמר

2. בלא סיוע מבא באמצע חודש או שום סיוע אחר

(ב) דינא דמרחץ איצטריך בפשיטות לפרש משנה דמרחץ כדאמרן

(ג) וראשון ראשון קנה נמי איצטריך כדאמרן

(23) מימרא א' דרב

(א) כבר הבאנו מימרא זו לעיל בסעיף (2)

(i) "חולקין עליו חבריו על בן ננס"

(ב) קשיא

(i) אף בלא מימרא דרב כבר ידענא דחולקין עליו חבריו על בן ננס

(1) דהרי

(א) לכאורה טעמייהו דרשב"ג ור' יוסי במשנה דמרחץ

(ב) דלא אמרי כולי' משכיר מכוח לשון אחרון דזהב לחודש

(ג) היינו משום דחולקין עליו על בן ננס

(ii) ואמאי איצטריך רב למילף דחולקין עליו חבריו על בן ננס

(ג) תירוצ

(i) אי לאו מימרי' דרב

(1) הוה אמינא

- (א) דלעולם סבירא להו כבן ננס
(ב) ודהיינו טעמייהו דרשב"ג ור' יוסי דלא אזלי בתר לשון אחרון במרחץ
(ג) משום

(i) "דלמא פרושי קמפרש כדפרישית לעיל"

(ii) כמו שמבואר בסעיף (4)

(24) מימרא ב' דרב

- (א) אי הואי התם גבי האי עובדא דמרחץ הוה יהיבנא כולי' למשכיר
(ב) ולכאורה אשמועינן דרב כבן ננס סבירא לי'

(25) מימרא ג' דרב

(א) אמר רב הונא אמרי בי רב

(i) איסתרא מאה מעי

(1) מאה מעי

(ii) מאה מעי איסתרא

(1) איסתרא

(ב) ולכאורה אשמועינן נמי דרב כבן ננס סבירא לי'

(26) מימרא ד' דרב

(א) רב ושמואל דאמרי תרוייהו

(i) כור בשלשים אני מוכר לך

(1) יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה

(ii) כור בשלשים אני מוכר לך סאה בסלע

(1) ראשון ראשון קנה

(ב) ממאי דקבענו לעיל בסעיף (20) לשמואל

(i) מובן

(1) דמהאי מימרא לחודי' ליכא לאוכוחי דרב כבן ננס ס"ל

(2) דהרי יכול להיות דהיינו טעמא דראשון ראשון קנה

(א) מחמת תפיסתו דלוקח

(ב) ולא מטעם דרב ס"ל דתפוס לשון אחרון

(27) הקדמה

(א) המשך סוגיין מבארת

(i) הא דאיצטריך לן למייתי לרב בין מימרא דאיסתרא בין מימרא דמרחץ

(ב) בביאור סוגיא זו קא מפליגי רש"י ורשב"ם ור"י

(ג) ומחלוקת זו תלוי' במקצת בשינויים בין סוגיין לסוגיא דומה בפרק השואל

(ד) נבאר מקודם שיטות רש"י ורשב"ם ור"י

- (ה) ולאח"כ נבאר
- (i) טעמא דקמפליגי רשב"ם ור"י על שיטת רש"י
- (ii) וטעמא דקא מיפליגי רשב"ם ור"י אהדדי
- (28) המשך סוגיין כמבואר ברש"י
- (א) שיטת רש"י מבוססת על סוגיין בפרק השואל
- (ב) בהשואל
- (i) מתחלת סוגיין במימרי' דרב לגבי מרחץ
- (ii) ולאח"כ מקשין
- (1) מאחר דכבר נודע לן מדוכתא אחרינא
- (א) כלומר מהאי דאיסתרא
- (2) דרב ס"ל תפוס לשון אחרון
- (3) אמאי איצטריך ל' לרב להשמיענו אף דינא דמרחץ
- (iii) ומתוצין
- (1) אי מהתם (מאיסתרא) הוה אמינא פרושי קא מפרש
- (2) קמ"ל
- (ג) רש"י בפרק השואל מפרש דהכי קא מתרצי התם
- (i) אי לאו מימרי' דרב לגבי מרחץ
- (ii) הוה אמינא
- (1) דלעולם רב קא פליג על בן ננס וס"ל דלא אמרינן תפוס לשון אחרון
- (2) ודהיינו טעמא דרב לגבי איסתרא דאזיל בתר לשון אחרון
- (3) משום דפרישי קמפרש כדפרישית לסוף כמו שביארנוהו לעיל בסעיף (9)
- (29) הי לך המשך סוגיא דידן דשונה במקצת מסוגיא דהשואל
- (א) שלא כבסוגיית השואל
- (i) בסוגיא דידן מתחילין במימרי' דרב לגבי איסתרא
- (ii) וקמקשין ככה להיפוך מקושייתן בהשואל
- (1) מאחר דכבר נודע לן מדוכתא אחרינא
- (א) כלומר מהאי דמרחץ
- (2) דרב ס"ל תפוס לשון אחרון
- (3) אמאי איצטריך ל' לרב להשמיענו אף דינא דאיסתרא
- (iii) ומתוצין כזה לגירסת רשב"ם
- (1) מהו דתימא [דבהאי דמרחץ] פרושי קא מפרש קמ"ל
- (ב) וקמפרש רשב"ם דהכי קמתרצי
- (i) אי לאו מימרי' דרב לגבי איסתרא

- (1) הוה אמינא דרב קא פליג על בן ננס וס"ל דלא אמרינן תפוס לשון אחרון
- (2) ודהיינו טעמא דרב לגבי מרחץ דכולי' לשוכר
- (3) משום דפרישי קמפרש כדפרישית לסוף כמו שביארנוהו בסעיף (9)
- (א) אשר בכך
- (i) לגבי דאיסתרא
1. דבסעיף (31) נקבוע
2. דרשב"ם ס"ל דלגב' ליכא למימר פרושי קמפרש כדפרישית לסוף
- (ii) לא היינו דנין למיזל בתר לישנא בתרא
- (iii) אלא היינו דנין דהולכין אחר פחות שבלשונות
- (30) המשך סוגיין לפי הבנת ר"י
- (א) הגם דפשטות ריהטא דסוגיין תומכת לשיטת רשב"ם
- (ב) מ"מ
- (i) מכח סוגיין בהשואל
- (ii) מובן דמקשין הכא אותה קושיא דמקשין בהשואל
- (iii) כלומר
- (1) מאחר דכבר נודע לן מדוכתא אחרינא
- (א) כלומר מהאי דאיסתרא
- (2) דרב ס"ל תפוס לשון אחרון
- (3) אמאי איצטריך לי' לרב להשמיענו אף דינא דמרחץ
- (ג) ולאח"כ אית לי' לר"י גרסא זו בתירוץ גמרא דידן:
- (i) אי איתמר הא ולא איתמר בההיא
- (1) הוה אמינא מיהדר קא הדר בי'
- (ii) אבל הכא
- (1) מהו דתימא פרושי קא מפרש קמ"ל
- (ד) עכשיו
- (i) מאחר דלר"י קבענו לקושיית גמרא דידן
- (1) אשר "הא" משמעו האי דאיסתרא
- (2) ואשר "ההיא" משמעו האי דמרחץ
- (ii) לתירוץ נמי
- (1) אוקמינ' לתירוץ ככה
- (א) אי איתמר הא [איסתרא] ולא איתמר בההיא [מרחץ]
- (i) הוה אמינא [באיסתרא] מיהדר קא הדר בי'
- (ב) אבל הכא [במרחץ]

- (2) מהו דתימא [דאיכא למימר] פרושי קא מפרש קמ"ל
- (iii) נמצא דתירוצין גמרא דידן שונה מתירוצין בפרק השואל להבנת רש"י
- (1) דבסוגיא דידן תירוצין דפרושי קמפרש על מרחץ אתיא ולא על האי דאיסתר
- (2) וקא אמרי
- (א) דמהאי דאיסתר
- (i) הגם דמוכה מיני' דרב ס"ל תפוס לשון אחרון
- (ב) מכל מקום
- (i) אי לאו מימרי דרב לגבי מרחץ
- (ii) לא הוינא ידענא דבמרחץ כולו לשוכר
- (ג) מחמת דהוה אמינא דדיני' דמרחץ שאני מחמת "פרושי קמפרש"
- (ה) שאלה
- (i) מאי משמעו דהאי "פרושי קמפרש"
- (ו) תשובה
- (i) ליכא למימר דמשמעו פרושי קמפרש כדפרישית לסוף
- (1) דהר מצד אותו פרושי קמפרש מכ"ש דהוינא ידענא דבמרחץ כולו לשוכר
- (ii) ומוכרח דמשמעו "איכא למימר פרושי קמפרש כדאמר לעיל"
- (1) כלומר
- (א) כמבואר בסעיף (4)
- (ב) דהוה אמינא דהגם דדינא כבן ננס דתפוס לשון אחרון
- (ג) מ"מ בהאי דמרחץ הולכין אחר פחות שבלשונות
- (31) ביאור על הא דקא מפליגי רשב"ם ור"י על שיטת רש"י
- (א) חלק א'
- (i) הקדמה
- (1) קבענו לשיטת רש"י
- (א) דמדיני' דרב לגבי איסתר ליכא לאוכוחי דס"ל תפוס לשון אחרון
- (ב) דה"א דרב קסמיך לגבי איסתר אדינא דפרושי קמפרש כדפרישית לסוף
- (ג) ודהיינו טעמא דאזל בתר לשון אחרון
- (ii) קשיא לשיטת רש"י
- (1) ממשנה בגט פשוט משמע
- (2) דשאני מטבע
- (א) דאי אמרינן פרושי קמפרש כדפרישית לסוף
- (ב) דיני' הלך אחר פחות שבלשונות
- (ג) ואין דיני' למיזל בתר לשון אחרון

(iii) תירוץ

(1) עיין בתוספות דמתרצין לקושיא זו

(iv) ברם

(1) תירוץ זו אינה עיקר לפיסקא זו במהרש"א

(2) ואף רשב"ם לא ס"ל להאי תירוץא

(3) והיינו טעמא דלא קא מפרש לסוגיין באופן פירוש רש"י

(ב) חלק ב'

(i) שיטת רש"י מסתברא ביותר בפרק השואל

(1) דהתם ריהטא דסוגיא כמו שביארנו

(א) דמקשיין

(i) מאחר דנודע לן דינא דאיסתרא דרב אזל בתר לשון אחרון

(ii) אמאי איצטריך להאי דמרחץ דאי הואי התם

(2) והלכך מסתבר דמתרצין כפירוש רש"י דמאיסתרא ליכא למילף דס"ל כבן ננס

(ii) ברם שיטת רשב"ם מסתברא ביותר בגמרא דידן

(1) דהכא ריהטא דסוגיא כמו שביארנו

(א) דמקשיין

(i) מאחר דנודע לן דינא דמרחץ דרב אזל בתר לשון אחרון

(ii) אמאי איצטריך להאי דאיסתרא

(2) והלכך מסתבר דמתרצין כפירוש רשב"ם דמרחץ ליכא למילף דס"ל כבן ננס

(32) ביאור מחלוקת רשב"ם ור"י

(א) חלק א' כמבואר במהרש"א בא"ד ולר"י נראה

(i) קבענו דבין רש"י בין ר"י סבירא להו

(1) דמקשיין בגמרא בין בסוגיא דידן בין בהשואל

(א) דמאחר דנודע לן דינא דאיסתרא דרב אזל בתר לשון אחרון

(ב) אמאי איצטריך למימר' דרב לגבי מרחץ

(ii) קושיית רשב"ם לר"י

(1) הרי קבענו דקושיא זו אינה עולה יפה לפי ריהטא דסוגיא דידן

(iii) תירוץ ר"י

(1) לא איכפת לן מאחר דלפי סוגיית השואל עולה קושיא זו בטיב

(ב) חלק ב' כמבואר במהרש"א

(i) הקדמה

(1) קבענו דלשיטת ר"י קאמרי בגמרא בתירוץ

(2) אשר במרחץ הוה אמינא

- (א) דאף אלו סבירא לי' רב כבן ננס
- (ב) מ"מ דיני' דחולקין מחמת "איכא למימר פרושי קמפרש כדפרישית לעיל"
- (ii) קושיית רשב"ם לר"י
- (1) בסוגיא דידן לא אמרינן "דאיכא למימר פירוש קמפרש כדפרישית לעיל"
- (2) אלא בשלב שקלא וטריא בסעיף (23)
- (3) דבי' היינו דנין אלו
- (א) אף בלא מימרא דרב דחולקין עליו חבריו על בן ננס
- (ב) כבר מדין מרחץ הוינא ידענא דחולקין עליו חבריו על בן ננס
- (4) וקמפרשי
- (א) דעל סמך האי דמרחץ גרידא
- (ב) הוה אמינא
- (i) דלעולם ס"ל רשב"ג ור' יוסי כבן ננס
- (ii) ודהיינו טעמא
1. דלא אזלי בתר לשון אחרון במרחץ
2. משום דאיכא למימר פרושי קמפרש כדפרישית לעיל
- (ג) ודהלכך איצטריך רב למילף בהדיא דחולקין עליו חבריו על בן ננס
- (iii) ברם
- (א) מאחר דלבסוף קאמר רב דחולקין עליו חבריו על בן ננס
- (ב) מוכרח דליכא למימר פרושי קמפרש כדפרישית לעיל
- (iv) והי לך הוכחה
- (א) ננקוט דהני "חבריו" בלישנא דרב משמעו רשב"ג ור' יוסי במשנה דמרחץ
- (ב) השתא
- (i) בשלמא אי רב לית לי' "איכא למימר פרושי קמפרש כדפרישית לעיל"
- (ii) ניחא דמהאי דמרחץ נודע לרב דחבריו דבן ננס חולקין עליו
- (ג) אבל
- (i) אלו רב גופי' ס"ל דאיכא למימר פרושי קמפרש כדפרישית לעיל
- (ii) מנא לי' מהאי דמרחץ דחבריו דבן ננס חולקין עליו
- (v) ותיקשי לר"י
- (1) דקסמיך בסוף סוגיין בסוגיא דאיסתרא על "איכא למימר פרושי קמפרש כדפרישית לעיל"
- (ג) תירוץ ר"י
- (i) חלק א'
- (1) לעולם אימא לך דרב מצי סבר פרושי קמפרש כדפרישית לעיל
- (2) ואכן

- (א) אותן חברים דחולקין על בן ננס אינן רשב"ג ור' יוסי
- (ב) אלא תנאי אחרוני הן דידוע לו לרב מאיזה צד דחולקים על בן ננס
- (ii) חלק ב'
- (1) קשיא לר"י
- (א) ממה שקבענו בסעיף (15) מובן
- (i) דאלו חביריו דבן ננס אינן רשב"ג ור' יוסי
- (ii) מסתברא נמי לנקוט אשר "חכמים" דשמואל ג"כ אינן רשב"ג ור' יוסי
- (ב) ועוד קבענו לעיל
- (i) דתירוץ א' דשם
1. אינו עולה יפה אלא אם כן אותן חכמים רשב"ג ור' יוסי הן
- (2) תירוץ
- (א) הרי בסעיף (18) כבר קבענו
- (i) דר"י על תירוץ ב' בסעיף (16) קסמך
- (ii) ודאף תוספות ד"ה אלא לעולם לא קסמיך אלא על אותה תירוץ ב'
- (ד) קושיית ר"י לרשב"ם כמבואר במהרש"א
- (i) דוק ותמצא
- (1) דבגמרא עד נקודה זו
- (א) לא הוזכרה מושג של פרושי קמפרש כדפרישית לסוף
- (ב) ועדיף לן למימר דכיוונו ל"איכא למימר פרושי קמפרש כדאמר לעיל"
- (ג) דכבר מייתי לה לעיל בביאור דברי רב כמו שקבענו בסעיף (23)
- (33) תוספות ד"ה פרושי קמפרש – חלק א' כמבואר במהרש"א
- (א) הקדמה א'
- (i) קבענו דרב קאמר ג' מימרות לשיטת עצמו
- (ii) ואלו הן
- (1) איסתרא מאה מעי מאה מעי
- (2) כור בשלשים סאה בסלע ראשון ראשון קנה
- (3) "אי הואי התם [בהאי דמרחץ] הוה יהיבנא כולי' למשכיר"
- (ב) הקדמה ב'
- (i) בצירוף שיטות רש"י ורשב"ם
- (ii) נוכל לפרש שפיר
- (1) להא דאיצטריך להני ג' מימרות
- (2) אבל
- (א) יישאר לן לבאר

(ב) אלו מספיקין הני ג' מימרות לקבוע לרב דס"ל כבן ננס דתפוס לשון אחרון

(ג) והכי ביאורי'

(i) אי לא קאמר רב אלא דינא דאיסתרא

(1) הוה אמינא

(א) כשיטת רש"י

(i) דלעולם לא ס"ל כבן ננס

1. והיינו טעמא דבאיסתרא אזל בתר לשון אחרון

2. משום פרושי קמפרש כדפרישית לסוף

(ii) ואי לא קאמר רב אלא דלגבי מרחץ אי הואי התם הוה יהיבנא כולי' לשוכר

(1) הוה אמינא

(א) כשיטת רשב"ם

(i) דלעולם לא ס"ל כבן ננס

1. והיינו טעמא דבמרחץ אזל בתר לשון אחרון

2. משום פרושי קמפרש כדפרישית לסוף

(iii) ואי לא קאמר רב אלא דכור בשלשים סאה בסלע ראשון ראשון קנה

(1) הוה אמינא

(א) דלעולם לא ס"ל כבן ננס

(i) והיינו טעמא דבכור בשלשים אזל בתר לשון אחרון

(ii) משום תפיסת לוקח

(ד) קשיא

(i) מאחר דאיכא דיחוי לכל ראי'

(ii) לבסוף מנא לן דרב ס"ל כבן ננס

(ה) תירוץ

(i) דיחויים אלו אינן "עיקר טעם"

(ii) דבקושטא מהני ג' מימרות ביחד מצינו לקבוע דרב ס"ל כבן ננס

(34) תוספות ד"ה פרושי קמפרש – חלק ב'

(א) קשיא לשיטת ר"י

(i) קבענו בסעיף (31)

(1) דר"י לא ס"ל להאי מושג דפרושי קמפרש כדפרישית לסוף

(ii) ותיקשי לר"י

(1) דלא הוי לי' לרב למימר אלא

(א) או מימרא דאיסתרא

(ב) או מימרא דאי הואי התם לגבי מרחץ

(2) וכבר הוינא ידענא דס"ל כבן ננס

(3) ואמאי איצטריך למימרי אחריתי

(ב) תירוץ

(i) ביארנו לצירוף שיטות רש"י ורשב"ם

(1) דהני ג' דיחויי למימרי דרב אינן עיקר טעם

(2) ודלבסוף מסקינן מהני מימרי דרב ס"ל כבן ננס דתפוס לשון אחרון

(ii) הכי נמי מפרש ר"י

(1) אשר

(א) דיחויי מבוססים על פרושי קמפרש כדפרישית לסוף

(ב) דאליבייהו לא מצינו למילף שיטת' דרב מהאי דאיסתרא ומהאי דמרחץ

(ג) דיחויי בעלמא נינהו ואינן עיקר טעם

(35) מהרש"א בא"ד ואם תאמר

(א) הקדמה א'

(i) עיין בהקדמה בסעיף (9)

(ב) הקדמה ב'

(i) קבענו עוד בסעיף (31)

(1) דאיתא במשנה בגט פשוט

(א) אשר לגבי מטבעות

(i) מצד פרושי קמפרש כדפרישית לסוף

(ii) הולכין אחר פחות שבלשונות

(iii) אפילו למ"ד דס"ל תפוס לשון אחרון

(ג) הקדמה ג'

(i) קבענו בסעיף הנ"ל

(1) דרש"י ס"ל דלגבי איסתרא שונה דינו ממשנה דגט פשוט

(2) והיינו דמחמת פרושי קמפרש כדפרישית לסוף

(3) אזלינן בתר לשון אחרון ולא בתר פחות שבלשונות

(ד) נמצא

(i) דלרש"י מצינו למימר

(1) דהיינו טעמא דרב דאיצטריך לי' למימר לדינא דאיסתרא

(2) כדי למילף לן הא גופא

(א) דדינא דאיסתרא שונה מדינן דמטבעות בגט פשוט

(ii) ודהלכך

(1) אף דבאיסתרא יכול להיות דשאני דינו

(א) דמחמת פרושי קמפרש כדפרישית לסוף לא אמרינן לגבי תפוס לשון אחרון

(2) מ"מ אין דינו דהלך אחר פחת שבלשונות כהאי דגט פשוט

(3) אלא דינו

(א) דהלך אחר לשון אחרון

(i) מחמת הא גופא דפרושי קמפרש כדפרישית לסוף

חלק ג' – ביאור דיני תפיסה בסוגיין

(36) תד"ה אבל בא – חלק א'

(א) הקדמה א'

(i) כמבואר במהר"ם

(1) קרקע לעולם בחזקת בעלי' (מרה קמא) עומדת

(2) אפילו לגבי חודש שעבר דבו דר שוכר בהאי קרקע

(ii) נמצא

(1) דבהאי דמרחץ לעיל

(2) משכיר "מוחזק" הוא אף בבא בסוף חודש

(3) ושוכר שכבר דר בו לא הוי אלא "תופס"

(ב) הקדמה ב'

(i) מאחר דקבענו דבבא בסוף חודש כולו לשוכר

(ii) לכאורה מוכרח דס"ל דאי תפס לא מפקינן מיני'

(ג) הקדמה ג'

(i) מימרא בדף לד:

(1) זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי

(2) דלשום אחד ליכא חזקת מרה קמא

(3) אז ס"ל רב נחמן דכל דאליים גבר

(ii) משנה דף לה.

(1) המחליף פרה בחמור וילדה

(א) זה אומר עד שלא מכרתי ילדה

(ב) וזה אומר משלקחתי ילדה

(2) דינא

(א) לרבנן כולו למוכר מחמת דמרה קמא הוא

(ב) לסומכוס יחלוקו דלא איכפת לי' הא דמוכר אית לי' חזקת מרה קמא

(iii) גמרא בדף לד:

(1) קשיא לרב נחמן

(א) מאחר דלסומכוס לא איכפת לי' חזקת מרה קמא

(ב) לשיטת רב נחמן מוכרח דבגוון דהמחליף פרה בחמור

(i) דמדינא לא איכפת לן חזקת מרה קמא דמוכר

(ii) הוי לי' לסומכוס למימר

1. דדינו דומה לזה אומר של אבותי וכו'

2. אשר בקושטא שום בעל דין לית לי' חזקת מרה קמא

3. ודנין לגבייהו דכל דאלימ גבר

(iv) תוספות שם כמבואר במהרש"א ד"ה אבל בא

(1) מקשין אף לרבנן דס"ל דכולו למוכר

(2) דלכאורה

(א) לא פליגי רבנן עלי' דסומכוס אלא בדאיכא חזקת מרה קמא

(ב) ובדליתא לשום בעל דין חזקת מרה קמא

(i) אז קא מודי

1. לסומכוס דיחלוקו

2. ולא סבירא להו כרב נחמן דכל דאלימ גבר

(ד) הקדמה ד'

(i) מאחר דקבענו לעיל דשמואל ס"ל דאי תפס לא מפקינן מיני'

(ii) מסתבר דרבנן נמי אית להו דאי תפס לא מפקינן מיני'

(ה) קשיא

(i) מובן הא דמקשין מסומכוס לרב נחמן כדאמרן

(1) דהרי סומכוס דס"ל יחלוקו ולא איכפת לי' חזקת מרה קמא

(2) מכ"ש דס"ל יחלוקו אף לאחר תפיסה

(ii) ברם לרבנן דס"ל אי תפס לא מפקינן מיני'

(1) יכול להיות

(א) דסבירא להו

(i) דאכן אמרינן כל דאלימ גבר

(ii) דהרי כל מי שגובר ייעשה תופס דלא מפקינן מיני'

(2) ואמאי אמרת דמצינו להקשות לרב נחמן אף משיטת רבנן דסומכוס

(ו) תירוץ כמבואר במהרש"א

(i) כיון דלא איפליגי רבנן אסומכוס אלא מחמת דמוכר אית לי' חזקת מרה קמא

(ii) מסתבר

(1) דהיכא דליכא חזקת מרה קמא דס"ל דיחלוקו כסומכוס ולא כל דאלימ גבר

(2) והיינו דלא כר' נחמן

(37) תד"ה אבל בא – חלק ב'

(א) הקדמה

(i) איתנהו מימרי בגמרא דס"ל דאי תפס מפקינן מיני'

(ב) קשיא

(i) ומאי שנא מהאי דשמואל לגבי מרחץ

(ii) דאי בא בסוף חודש כולו לשוכר מחמת תפיסתו

(ג) תירוצ

(i) אין הכי נמי דמצד עיקר הדין אי תפס מפקינן מיני'

(ii) ושאני נידון דידן

(1) דתפיסת שוכר איתחזק ע"י עיכוב ביאת משכיר לב"ד

(2) דהאי עיכוב מיחשיב כהודאה לשוכר

(38) מהרש"ל ומהרש"א פליגי בהמשך תוספות

(39) מהרש"ל

(א) גרסת מהרש"ל בהמשך תוספות

(i) "נראה דלא שייך כל כך אודוי אודי על חצי חודש

(ii) ואי אודיי אודי על הכל ומש"ה יחלוקו"

(ב) כלומר

(i) אלו סבירא לן בבירור דעיכוב חצי חודש הודאה היא

(1) מובן דהוה אמרינן דכולו לשוכר

(2) דהרי

(א) מן הנמנע דמשכיר הודה דיחלוקו

(i) דאו דמשכיר צודק בכולי' לילך אחר לשון אחרון

(ii) או דשוכר צודק בכולי' לילך אחר לשון ראשון

(ii) ברם

(1) בקושטא לא סבירא לן בבירור דהאי עיכוב של חצי חודש הודאה היא כל עיקר

(iii) הלכך מצד ממון המוטל בספק דנין דיחלוקו

(40) מהרש"א בא"ד נראה

(א) גרסת מהרש"א בהמשך תוספות

(i) "נראה דלא שייך כל כך אודוי אודי על חצי חודש

(ii) ואי אודי על הכל למה יחלוקו"

(ב) והכי פירושו

(i) ראשית

(1) לא מסתבר דעיכוב חצי חודש הודאה היא

(2) והלכך הוי לן למימר דבבא באמצע חודש כולו למשכיר

(ii) שנית

(1) ואי אמרת דהודאה היא

(א) אז הוי לן למימר דכולו לשוכר

(ב) מטעם דקבענו לעיל לשיטת מהרש"ל

(iii) והלכך קשה "למה יחלוקו"

(ג) בקיצור

(i) קושייתן נשארית בצריך עיון

(ד) שים לב

(i) דבדפוס מהרש"א שלנו

(1) הוגה למיגרס "ומשום הכי" במקום "למה"

(2) דהיינו גרסת מהרש"ל דבקושטא קא פליג עליו מהרש"א

(ה) ועוד שים לב

(i) דבדפוס ווילהמשטט הוגה "למה" כזה: למ"ה

(ii) ולכאורה כדי לתקן טעות זה מוגה בדפוסים שלאח"כ להיות מש"ה

(41) מהרש"א בא"ד ודע

(א) הקדמה

(i) קבענו דבכור בשלשים סאה בסלע סבירא לי' שמואל דראשון ראשון קנה

(ii) מחמת דלוקח מוחזק חשיב בהני ראשונות דמשך

(ב) קשיא

(i) אמאי לא הקשו בתוספות

(1) דהרי מקודם ה' מוחזק בהן המוכר

(2) ונמצא דלוקח אינו אלא תופס

(ii) ותיקשי

(1) אי אמרת דאי תפס מפקינן מיני'

(2) מאי הועילה לו ללוקח תפיסתו

(ג) תירוץ

(i) לא אמרינן

(1) דאי תפס מפקינן מיני'

(2) אשר בכך לא מהני תפיסתו אלא אם כן איסתייע בהודאת מוכר

(ii) אלא בתפיסה לאחר שנולד הספק

(1) כגון בגוון דמרחץ

(א) אשר ברגע דאמר משכיר י"ב זהובים לשנה זהב אחד לחודש

(ב) כבר ידענו

(i) דנולד ספק לגבי שנה שנתעברה

(iii) משא"כ

(1) בתפיסה קודם שנולד הספק

(א) כגון בגוון דכור בשלשים סאה בסלע

(i) אשר בשעת אמירה זו

1. אכתי לא ידענו דלא ימשך לוקח כי אם 29 סאה

2. אשר בכך ייולד ספק אלו קנה להני 29 סאה

(2) דאף בלא סייעתא דהודאה

(א) סגי תפיסת לוקח

(ב) כדי לתת לו אותה זכות מרה קמא

(ג) שהיתה למוכר לפני תפיסת לוקח

(ד) קשיא

(i) אם כן אמאי אמרו בגמרא

(1) דהא דבמרחץ אזלינן בתר תפיסה

(2) דומה להא דאזלינן בתר תפיסה לגבי כור בשלשים

(ii) תירוץ

(1) לא כיוונו לדמות הני עניני אלא למימר

(א) דבתרוייהו תלוי דינן – מיהת במקצת – בתפיסה

(i) הגם דשונות

(ii) דלגבי מרחץ איצטריך סיוע לתפיסתו מצד הודאת משכיר

(iii) ולגבי ראשון ראשון מבררין לספק ע"י תפיסה לחודה

דף קו.

תד"ה ה"ג ולטעמיך ורשב"ם ד"ה הכי גרסינן

(1) שים לב

(א) דביאור דלהלן מבוסס על גרסאות במהרש"א שהותקנו בדפוס עוז והדר

(2) משנה

(א) מוכר שאמר כור עפר אני מוכר לך בסימניו ובמיצריו

(ב) ונמצא חסר

(ג) דינו כבטבלא זו

רשב"ם לפי גרסת מהרש"ל	פחות משתות הגיעו
רשב"ם לפי גרסת ספרים ישנים ותוספות	פחות שתות הגיעו

(3) גמרא

(א) רב הונא

(i) שתות עצמה כפחות משתות והגיעו ללוקח

(ב) רב יהודה

(i) שתות עצמה כיותר משתות ולא הגיעו

(4) מהרש"ל לפי הבנת מהרש"א

(א) קשיא

(i) לפי גרסת ספרים ישנים: "פחות שתות הגיעו"

(1) אשר לגרסא זו "פחות" משמעו שם דבר במוכן "פחות שתות הגיעו"

(ii) תיקשי דאין להולמו לשיטת ר' יהודה דס"ל דבחוסר של שתות לא הגיעו

(ב) תירוץ

(i) היינו טעמא דקא גריס מהרש"ל לדברי רשב"ם "פחות משתות הגיעו"

(ii) דפחות אין משמעו שם דבר דהיינו "פחות"

(iii) אלא תואר שם דבר

(1) כאלו הוי כתיב "פחות של" פחות משתות

(א) אשר פחות משתות תואר של פחות הוא

(i) ומשמעו חוסר של שמינית או שביעית

(iv) ולהאי גרסא נייחא לן שיטת רב יהודה

(א) דהרי בשתות עצמה לא מדובר במשנה כל עיקר

(5) מהרש"א

(א) שאלה

(i) לגרסת ספרים ישנים לפי הבנת תוספות

- (ii) דגרסי "פחות שתות הגיעו
- (iii) האם מצינו לתרץ למשנה בדומה לדרך בה יישבנו לגרסת רשב"ם
- (ב) תשובה
- (i) לא
- (ii) דבשלמא לגרסת רשב"ם מצינו למימר
- (1) אשר "פחות משתות" משמעו פחת של פחות משתות
- (iii) אבל לגרסת תוספות
- (1) היאך מצינו לפרשו "פחת של פחות שתות" דאינו דיבור
- (ג) תוספות
- (i) אף לגרסת ספרים ישנים מצינו ליישב לשיטת רב יהודה
- (1) על ידי
- (א) שנפרש "פחות שתות" כאלו הוסיפו מלת "עד" לפני "שתות"
- (ב) ושנאמר דבמשנתנו עד ולא עד בכלל
- (ii) משום דבאופן זה מצינו למימר
- (1) דמשמעו דפחות היינו חסר
- (iii) אשר בכך
- (1) פחות שתות משמעו פחת עד שתות הגיעו
- (2) כלומר
- (א) חסר שמינית או שביעית עד שתות ולא שתות בכלל
- (ב) הגיעו
- (ד) קשיא
- (i) מצד דקדוק הלשון
- (1) ליכא למימר
- (א) פחת דשם דבר הוא
- (ב) ביחד עם "עד" אשר תואר פועל הוא
- (ה) תירוץ
- (i) אין הכי נמי
- (1) לשיטת תוספות
- (א) אין משמעו פחת עד שתות הגיעו
- (ב) אלא משמעו פחת – דפועל הוא
- (ג) והלכך משתמש בטיב ביחד עם "עד"
- (ו) וקמסיים מהרש"א
- (i) דמצינו למימר

- (1) דאף רשב"ם מצי למיגרס כגרסת ספרים ישנים
- (2) ולמיסמך על שיטת תוספות כדי ליישב שיטת רב יהודה

(6) הקדמה

(א) בשום הדיינין

- (i) פיהת או הותיר פחות משתות הגיעו
- (ii) פיהת או הותיר יותר משתות לא הגיעו
- (iii) פיהת או הותיר שתות לא הגיעו דדינו כפיהת או הותיר יותר משתות

(7) ברייתא

(א) במכירת קרקע

- (i) פיהת שתות או הותיר שתות
- (ii) הרי הוא כשום הדיינין
- (iii) והגיעו

(8) גמרא

(א) קשיא לרב הונא

- (i) הרי איקבע בברייתא דדין מכירה הרי הוא כשום הדיינין
- (1) דמשמעו

(א) דכמו בשום הדיינין

- (i) דבשתות דשומא בטל
- (ii) דומה דינו ליותר משתות דשומא בטל
- (ב) כמו כן במכירה דיניהן שוה

(i) דבשתות לא הגיעו

(ii) בדומה ליותר משתות דלא הגיעו

(ב) אמר לך רב הונא ולטעמיך

- (i) הרי ברייתא מסיימת אשר "הגיעו" בשתות
- (ii) דהיינו דלא כרב יהודה

(9) תד"ה ולטעמיך כמבואר במהרש"א

(א) לגרסת ספרים ישנים

(i) מתרץ רב יהודה לקושיית לטעמיך

- (1) דכמו דבמשנתנו מוסיף רב יהודה מלת "עד" כדי שלא תיקשי ממשנתנו לשיטתו
- (2) הכי נמי מוסיף רב יהודה "עד" בברייתא ומתני לה כזה

(א) פיהת עד שתות הרי הוא כשום הדיינין והגיעו

(3) נמצא

(א) דלא מדובר בברייתא בדין שתות כל עיקר

(ב) ולא קא מתני אלא

(i) כמו דבשום הדיינין בפּיחת עד שתות שומא שלהן קיים

(ii) כמו כן במכירת בפּיחת עד שתות הגיעו

10) מהרש"א ד"ה ולטעמיך

(א) קשיא

(i) אם כן אמאי קא מקשי מברייתא לרב הונא

(ii) אף לרב הונא נימא דבפּיחת עד שתות משתעי

(iii) וא"כ לא דנה ברייתא כל עיקר בדין שתות

(ב) תירוך

(i) אכתי תיקשי לרב הונא

(1) אלו אף בשתות הגיעו

(2) אמאי לא קאמר ברייתא אלא דהגיעו בפחות משתות

(ג) קשיא

(i) מאחר דרב יהודה גרס "עד" בברייתא

(ii) אמאי קאמר מקשן "אמר לך רב הונא ולטעמיך"

(ד) תירוך

(i) האי מקשן

(1) לא אסיק אדעת' האי תירוצא דמשמעו דפחות שתות כאלו הוסיפו "עד"

(2) והיינו טעמא דקאמר "אמר לך רב הונא ולטעמיך"

11) מהרש"א ד"ה ה"ג

(א) קשיא

(i) אמאי לא מזכיר רשב"ם תירוך זו דתוספות מציע לשיטת רב יהודה

(ב) תירוצו דמהרש"ל

(i) מוכרח

(1) כמו דקבע מהרש"ל לעיל

(א) דלא כגרסת ספרים ישנים

(ב) ודליכא להוסיף מלת "עד" בין במשנה בין בברייתא

(ג) ברם מהרש"א ס"ל

(i) דלעולם גרסת ספרים ישנים נכונה

(1) דבמשנה מוסיפים מלת "עד"

(ii) ומכל מקום

(1) בברייתא לא מסתבר להוסיף מלת "עד"

(iii) והיינו טעמא

- (1) דברייתא עוסקת בשום הדיינין דשיעורו שתות
- (2) ומאחר דברייתא מדמה מכירה לשום הדיינין
- (3) ס"ל רשב"ם דמסתבר דאף במכירה בשתות קא מיירי

דף קו:

רשב"ם ד"ה ולשמואל

(1) גמרא

(א) איתמר

(i) שני אחין שחלקו ובא להן אח ממדינת הים

(ii) ונמצא דהני ב' אחין נטלו יותר מחלקן

(1) רב אמר בטלה מחלוקת והדר דינא

(2) ושמואל אמר מקמציין דקם דינא

(2) קשיא לשמואל

(א) הרי

(i) רב ושמואל דאמרי תרוייהו

(1) מוכר שאמר כור בשלשים אני מוכר לך ולא הוסיף סאה בסלע

(2) הדר דינא ומצי מוכר לחזור

(א) אף לאחר שלוקח המשיך כ"ט סאין

(ב) דדינו כאלו חלקו כ"ט סאין ונטל לוקח פחות מחלקו

(3) ביאור רשב"ם לקושיא זו

(א) מאחר דבההיא דכור בשלשים

(i) כשנטל לוקח פחות מחלקו

(ii) ס"ל שמואל דהדר דינא

(ב) אז בשני אחין שחלקו

(i) כשנטלו ב' אחין יותר מחלקן

(ii) מכל שכן דהו"ל לשמואל למימר כרב דהדר דינא

(ג) ולהיפוך

(i) השתא דאמרת לשמואל גבי ב' אחין

(1) דקם דינא היכא דנטלו ב' אחין יותר מחלקן

(ii) אז בכור בשלשים

(1) דלא נטל לוקח כי אם פחות מחלקו

(2) הוא הדין דהו"ל לשמואל למימר דקם דינא ושלא יוכל מוכר לחזור בהני כ"ט סאין

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הכי הו"ל רשב"ם למימר

(1) השתא דאמרת לשמואל גבי ב' אחין

(א) דקם דינא היכא דנטלו ב' אחין יותר מחלקן

(2) אז בכור בשלשים

(א) דלא נטל לוקח כי אם פחות מחלקו

(ב) **כל שכך** דהו"ל לשמואל למימר דקם דינא ושלא יוכל מוכר לחזור בהני כ"ט סאין

דף קז.

תד"ה ורב אסי מספקא לי'

(1) הקדמה

(א) רב ס"ל

(i) אחין שחלקו יורשין הן

(ii) והלכך

(1) מטעמא דהוברר ברשב"ם ולא איצטריך לעניננו

(2) ראובן ושמעון שחלקו

(3) ובא בעל חוב דאביהן וגבה לחלק ראובן

(4) החלוקה בטילה

(5) ושמעון מפסיד לראובן חלק שלם

(א) דהיינו חצי מה שעלה לחלקו לכתחלה

(iii) שאלה

(1) מי מצי שמעון לסלק תביעת ראובן במעות

(2) או דצריך שמעון לתת לו חצי קרקעות שעלה לחלק שמעון

(iv) תשובה

(1) רב ס"ל דלא מצי שמעון לסלק במעות

(ב) שמואל ס"ל

(i) אחין שירשו כלקוחות שלא באחריות הן

(ii) והלכך

(1) מטעמא דהוברר ברשב"ם ולא איצטריך לעניננו

(2) אין החלוקה בטילה

(3) ושמעון אינו מפסיד כלום

(ג) רב אסי ס"ל

(i) ראובן נוטל "רביע בקרקע ורביע במעות"

(ii) ומוכרח

(1) כמו דנבאר להלן

(2) דרב אסי מספקא לי' אלו אחין שחלקו יורשין הן או לקוחות הן

(2) רשב"ם

(א) הי לך ב' פרושים לשיטת רב אסי

(i) פירוש א'

(1) רב אסי מספקא לי' אלו

(א) כיורשין הן וכרב

(ב) או כלקוחות הן כשמואל

(2) ברם

(א) אף אלו יורשין הן כרב

(ב) קא פליג רב אסי עלי' דרב בהא

(i) דס"ל רב אסי דמצי שמעון לסלק ראובן במעות

(3) ומחמת דס"ל רב אסי דממון המוטל בספק חולקין

(א) נוטל ראובן רביע על צד דיכול להיות דדינא כרב

(i) ברם מצי לשלם האי רביע במעות

(ii) דהרי קבענו

1. דאף אלו דינא כרב לגבי חיוב

2. אין דינא כרב בהא דקאמר רב דלא מצי לסלק במעות

(ב) ואינו נוטל רביע השני דלמא דינא כשמואל

(4) הלכך נוטל רביע בקרקע או רביע במעות

(ii) פירוש ב'

(1) רב אסי מספקא לי' אלו כיורשין הן וכרב או כלקוחות הן כשמואל

(א) ושלא כפירוש א'

(i) אלו יורשין הן כרב

(ii) קא מודי רב אסי לרב

1. אף בהא דקאמר רב

2. דלא מצי שמעון לסלק ראובן במעות

(2) ועוד שלא כפירוש א'

(א) אלו דינא כשמואל דלקוחות הן

(i) קא פליג רב אסי עלי' דשמואל

(ii) בהא דקאמר שמואל דלקוחות שלא באחריות הן

(ב) והלכך לרב אסי

(i) אף אי דינו כשמואל נוטל ראובן חלק שלם דהיינו חצי חלק דעלה לשמעון

(ii) ברם

1. מחמת דחיובי' מצד אחריות לקוחות הוא

2. ואחריות לקוחות דיני' דמסלקין אותו במעות

(iii) מובן דהיא אחריות מצי שמעון לסלק במעות

(3) הלכך

(א) פשיטא לי' לרב אסי דראובן נוטל חצי

(ב) ברם מספקא לי'

(i) אלו נוטל ההיא חצי בקרקע אולי יורשין הן

(ii) או במעות אולי לקוחות הן

(ג) והלכך

(i) נוטל חציו דהאי חצי בקרקע ואידך חציו דהאי חצי במעות

(ii) דהיינו דנוטל רביע בקרקע וגם רביע במעות

(3) רשב"ם

(א) עדיף לן פירוש א'

(i) "דכל היכא דפליגי תלתא תנאי או אמוראי כי האי גוונא

(ii) שהאחד ספק לו כדברי מי מן השנים

(iii) הרי הוא רגיל לתפוס כדברי שניהם

(iv) במקצת ס"ל כי האי ובמקצת ס"ל כאידך"

(ב) השתא

(i) לפירוש א' ניחא דקא אזיל רב אסי במהלך דהאי כללא

(1) דהרי

(א) לרב מפסיד שמעון חצי

(ב) לשמואל אינו מפסיד כל עיקר

(ג) ולרב אסי נוטל דרך אמצעי ומפסיד רביע

(ii) אבל לפירוש ב' קשה

(1) דהרי רב אסי לא ס"ל אלא כרב דמפסיד חצי

(2) והאי דשמואל

(א) דאליבי' לא הי' מפסיד שמעון כלום

(ב) לא איכפת לי' לרב אסי כל עיקר

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי אף לפירוש א'

(1) לא אזלינן כל עיקר בשיטת רב

(2) דהרי לרב לא מצי לסלק במעות

(ב) תירוץ

(i) מ"מ ניחא לן

(1) דלכל הפחות אזל במקצת כרב דמפסיד רביע

(2) וצורת תשלומין זו – היינו דמצי לסלק במעות – לא איכפת לן

(5) שיטת רשב"א בתוספות

- (א) הקדמה א'
 (i) קבענו דגמרא סבירא לה
 (1) דמוכרח מדיני' דרב אסי
 (2) דרב אסי מספקא לי' אלו אחין שחלקו יורשין הן או לקוחות הן
- (ב) הקדמה ב'
 (i) השתא
 (1) בשלמא לפירוש ב' דנוטל רביע בקרקע וגם רביע במעות
 (א) ניחא
 (ב) דליכא לפרושי להאי שיטה אלא כדאמרן
 (ג) כלומר דרב אסי מספקא לי' אלו אחין שחלקו יורשין הן או לקוחות הן
 (ג) אולם לקושיא א' קשה כדלהלן
 (ד) קשיא חלק א'
 (i) הקדמה
 (1) קבענו לפירוש א' דנוטל רביע בקרקע או רביע במעות
 (א) וגם נמקנו להאי פירוש מהלכו של רשב"ם
 (i) אשר אליבי' מגיע רב אסי לדין זה
 (ii) ע"י דמספקא לי' אלו דינא דאחין שחלקו כיורשין הן או כלקוחות הן
 (ii) קשיא
 (1) מנא להו דע"י מהלך רשב"ם הגיע רב אסי לדין זה
 (2) דאימא לך
 (א) דהגיע רב אסי לדין זה על ידי מהלך רשב"א כזה
 (3) מהלך רשב"א
 (א) רב אסי אכן ס"ל דאחין שירשו לקוחות הן
 (ב) ברם רב אסי מספקא לי'
 (i) אלו כלקוחות שלא באחריות הן כשיטת שמואל
 (ii) אשר לשיטה זו לא מפסיד שמעון כל עיקר
 (ג) או כלקוחות באחריות הן שלא כשמואל
 (i) אשר למהלך זו
 1. מפסיד שמעון חצי
 2. ומצי לסלק או בקרקע או במעות
 (ד) והלכך
 (i) מצד ממון המוטל בספק חולקין
 1. אינו משלם אלא רביע

2. וההיא רביע משלם או בקרקע או במעות

- (ה) קשיא חלק ב'
- (i) ומחמת דמכל מקום מסקי בגמרא דרב אסי מספקא לי' אי יורשין או לקוחות הן
- (ii) מוכרח דרב אסי בשיטת פירוש ב' אזיל
- (1) דנוטל רביע בקרקע וגם רביע במעות
- (2) דלפירוש ב' קבענו
- (א) דליכא מהלך אשר אליב' יכול להיות
- (ב) דלא מספקא לי' לרב אסי אלו אחין שחלקו יורשין הן או לקוחות הן
- (6) מהרש"א חלק א'
- (א) קשיא לרשב"א
- (i) הקדמה
- (1) קבענו דבמחלוקת ג' תנאי או אמוראי
- (א) נוקט מאן דאמר ג'
- (ב) במקצת כמ"ד א' ובמקצת כמ"ד ב'
- (ii) עכשיו במהלך רשב"א לפירוש א'
- (1) לא נוקט רב אסי בשיטת רב כל עיקר
- (2) אלא דס"ל רב אסי דאחין שירשו לקוחות הן
- (iii) הרי
- (1) דמן הנמנע אשר
- (א) רב אסי במהלך דרשב"א אזיל
- (ב) להגיע לדין פירוש א' דאו רביע בקרקע או רביע במעות
- (2) ומוכרח דבמהלך רשב"א אזיל להגיע להאי דינא
- (iv) ואמאי מקשי רשב"א לרשב"א
- (1) דיכול להיות דרב אסי במהלך רשב"א אזיל להגיע לדינו דפירוש א'
- (ב) תירוץ
- (i) מאחר
- (1) דכדי להגיע לדין פירוש א' דהיינו לדין רביע בקרקע או רביע במעות
- (2) אי הוי אזיל רב אסי במהלך רשב"א
- (א) הוי נוקט רב אסי במקצת כרב ובמקצת כשמואל
- (ii) נייחא לן נמי
- (1) אף אלו בקושטא אזיל רב אסי במהלך רשב"א להגיע להאי דינא
- (2) ולא מקשינן דלא אזיל רב אסי בכללא דלעיל במחלוקת ג' אמוראי
- (ג) קשיא

- (i) מכל מקום מסתבר
 (1) דעדיפא לן למיזל במהלך רשב"ם
 (א) אשר במהלך זו בקושטא ס"ל רב אסי במקצת כרב ובמקצת כשמואל
 (ii) ואמאי קא מקשי רשב"א דיכול להיות דרב אסי במהלך רשב"א אזל
 (ד) תירוץ
 (i) נייחא לן מהלך רשב"א
 (1) דאליבי' לא איצטריך לן לחדש "סברא חדשה"
 (2) אשר יכול להיות
 (א) דמ"ד דס"ל כרב דאחין שירשו לקוחות הן
 (ב) מכל מקום מצי לאפלוגי ארב בהא דקאמר רב דלא מצי לסלק במעות
 (ה) קשיא
 (i) לפירוש ב' דרב אסי סבירא לי' רביע בקרקע וגם רביע במעות
 (ii) תיקשי לי' לרשב"א
 (1) דמנא להו בגמרא
 (א) דרב אסי מספקא לי'
 (i) אלו אחין שחלקו יורשין הן
 (ii) או כלקוחות באחריות הן
 (2) נימא
 (א) דברור לי' דיורשין הן והלכך מבורר דשמעון מפסיד חצי דהיינו חלק שלם
 (ב) אלא דמספקא לי'
 (i) אלו דינא כרב דלא מצי לסלק במעות
 (ii) או לאפלוגי ארב ולמימר דמצי לסלק במעות
 (ג) ודמכוח ההיא ספיקא ס"ל דמשלם רביע בקרקע וגם רביע במעות
 (ו) תירוץ
 (i) הרי קבענו לרשב"א
 (1) דלא נייחא לי' לחדש סברא חדשה
 (2) בשיטת מאן דאמרי דסבירא להו כרב

דף קז:

תד"ה מסתיי'

(1) גמרא

(א) ראובן שמעון ולוי דיינין הן בשומא לנכסי יתמי

(i) ראובן אומר דשווין 80

(ii) שמעון אומר דשווין 100

(iii) לוי אומר דשווין 120

(ב) אחרים ס"ל דמשלשין ביניהן

(i) כלומר

(1) 40 אשר הוא היתרון של 120 על 80

(2) שליש שלו היינו $13-1/3$

(ii) ואז נוקטין

(1) דתרי מהני דיינין טעו בהאי שליש

(א) חד ביתרון $13-1/3$ ואידך בפחת $13-1/3$

(iii) קשיא

(1) הלא ליכא זוג דיינין אשר שומא דידהו רחוקין 26

(2) דהרי

(א) אין ריחוק בין ראובן לשמעון ובין שמעון ללוי אלא 20

(ב) וריחוק בין ראובן ללוי הריהו 40

(iv) תירוץ

(1) מדובר בזוג דיינין אשר שומות שלהן אינו רחוקין אלא 20

(2) ברם נוקטין אשר

(א) דיין השני של אותו זוג כיוון לשומא בריחוק 26

(ב) ולאחר ששמע שומא דדיין ראשון

(ג) קאמר מסתיי' בשומא דרחוקה 20 משומא דדיין ראשון

(ג) ומצינו ליישב שיטה זו על ידי שננקוט

(i) דקרקע שווה $93-1/3$

(1) ונמצא דראובן טעה למטה ב- $13-1/3$

(ii) שמעון

(1) בקושטא טועה אף הוא ב- $13-1/3$ וס"ל דשווה $106-2/3$

(2) ברם קא חשיב דמסתיי' שהוא ידין דשווה 100 דאינו רחוק אלא 20 משומא של ראובן

(2) המשך דגמרא

- (א) קשיא
- (i) נימא
- (1) דקרקע בקושטא שווה 113-1/3
- (2) שמעון טעה ב-13-1/3 למטה באמרו שאינו שווה אלא 100
- (ii) לוי
- (1) בקושטא טועה אף הוא ב-13-1/3 למעלה וס"ל דשווה 126-2/3
- (2) ברם קא חשיב דמסתיי' דאני דאין דשווה 120 דאינו רחוק אלא 20 משומא של שמעון
- (ב) תירוץ
- (i) עדיף לן למימר דקרקע שווה 93-1/3 ולא 113-1/3
- (ii) מחמת
- (1) ד-93-1/3 נכלל ב-113-1/3
- (2) ותפסת מרובה לא תפסת
- (3) תוספות
- (א) שאלה
- (i) באמרם דשמעון קאמר מסתיי'
- (ii) מנא לי' לשמעון מה שיאמר ראובן
- (ב) תשובה
- (i) דיינין עונין בשומא שלהן החל בשומא הכי פחות
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) כשמקשין דאולי שווה 113-1/3
- (ii) ובדאכתי לא אסקי דעדיף לן שומא פחותה מחמת דנכללת בשומא גדולה
- (iii) אמאי לא הקשו ביותר פשיטות
- (1) אשר בקושטא קרקע שווה 106-2/3 דאינה רחוקה כל כך משומת ראובן ולוי
- (2) לוי ענה בראשון וטעה ב-13-1/3 באמרו 120
- (3) שמעון
- (א) בקושטא טעה ב-13-1/3 למטה וס"ל דשווה 93-1/3
- (ב) ברם קא חשיב דמסתיי' דאני דאין דשווה 100 דאינו רחוק אלא 20 משומא של לוי
- (ב) תירוץ
- (i) הרי קבענו בתוספות דדיינים עונין בשומא שלהן החל בשומא הכי פחות
- (ג) קשיא
- (i) לאחר דקובעים בגמרא דעדיף לן שומא הפחותה מחמת דנכלל בשומא הגדולה
- (ii) אמאי לא מסיקין דאינה שווה אלא 86-2/3

(1) שמעון ענה בראשון וטעה ב-13-1/3 באמרו 100

(2) ראובן

(א) בקושטא טעה ב-13-1/3 וס"ל דשווה 73-1/3

(ב) ברם קא חשיב דמסתי' דאני דאין דשווה 80 דאינו רחוק אלא 20 משומא של שמעון

(ד) תירוץ

(i) הרי קבענו בתוספות דדיינים עונין בשומא שלהן החל בשומא הכי פחות

(ii) והלכך

(1) אלו הוי שווה 86-2/3

(2) אז אכן הוי עונה ראובן כטעותו בפחת של 13-1/3 דהיינו בשומא של 73-1/3

(3) דאכתי לא הוה נודע לי' שומא של שמעון

הדרן עלך בית כור